

DÜNDEN BUGÜNE BELİRSİZ DÜNYADA MUHASEBE

Mehmet Özkan¹

ÖZ

Muhasebe günümüzde ticaretin muhasebe bilgi sistemi işletmenin dilidir. Bir diğer ifadeyle muhasebe işletmenin penceresi olarak işletme içinden, dışını, işletme dışından içinin görülmesini ve anlaşılmasını sağlamaktadır. Özellikle devletle vergi, kredi kurumları ve satıcılarla borç-alacak, ortaklar ve yatırımcılarla kar zarar ilişkilerinde bilgi işlem teknolojilerinden yararlanarak gerçek doğru güvenilir, karşılaştırılabilir ve şeffaf bilgilere haiz mali tablolarla işletmenin/şirketin varlık ve finans yapısını, faaliyet sonuçları ve nakit durumunun maliyet ve verimlilik hesaplamalarıyla başarı ve performansın göstergesidir.

Ancak bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için, bugünün belirsiz dünyasında etkileşimde olduğu faktörlerin iyi bilinmesi ve değerlendirilmesi gerekmekte olup, muhasebenin tanımında yer alan bilimsel/kuramsal ve tatbikat/uygulama açısından belirsizliklerin doğru tespit edilerek şirket/işletmenin amaçlarına uyumlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü gerek kuramsal ve uygulama gerekse faaliyetlerini belirleyen yasalar, ilkeler ve standartlarıyla muhasebe çeşitli alanlardan oluşan karmaşık bir süreç olup, stratejik kararlar ve planlama faaliyetlerinde sunduğu bilgilerle bu faaliyetlerin belkemiğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Finansman, Mali Tablo, Belirsizlik

Jel Kodu: M21, M41

ACCOUNTING IN THE UNCERTAIN WORLD FROM YESTERDAY TO TODAY

ABSTRACT

Accounting is the language of commerce and accounting information system is the language of business today. In other words, accounting provides the view of the outside of the business from the inside of the business, and the inside of the business from the outside of the business as a window of the

1 Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi, mozkan@marmara.edu.tr

Atıf: Özkan, M. (2020). Dünden Bugüne Belirsiz Dünyada Muhasebe. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (18), 134–178.

business. Especially in tax relations with the state; debt-credit relations with credit institutions and sellers; profit and loss relations with shareholders and investors by utilizing information technology; it is an indicator of the success and performance of the company's asset and financial structure, operating results and cash status by calculating the cost and efficiency of the company with financial statements having real accurate, reliable, comparable and transparent information.

However, in order to realize these activities, it is necessary to know and evaluate the factors that interact in today's uncertain world and to make sure that the uncertainties in the definition of accounting are correct in terms of scientific/theoretical and practice/application and that they are aligned with the objectives of the company. This is because accounting is a complex process consisting of various fields with laws, principles and standards that determine both theoretical and practical activities, and constitute the backbone of these activities with the information it provides in strategic decisions and planning activities.

Keywords: Accounting, Finance, Financial Statement, Uncertainty

Jel Code: M21, M41

1.GİRİŞ

Günümüz, bilgi ve teknolojinin iletişim ile birlikte hakimiyetinin en üst düzeye çıktığı bir diğer ifade ile bilişim ve iletişim teknolojilerinin her konuda, her alanda ve tüm yeniliklerde öncü olduğu ve sahip olanlara rekabet üstünlüğü sağladığı bir dönem olup, gerek kişisel gerekse toplumsal yaşamın en önemli belirleyicisi olduğu bir dönemdir. Bu dönemde yaşamak bilgi ve teknoloji olmaksızın neredeyse olanaksız hale gelmiştir. Buna paralel olarak tarihçesi MÖ. 10.000 yıllarına ²yani günümüzden 12.000 yıl öncesine kadar giden muhasebenin de önemini arttırmış özellikle son dönemlerde yaşanan ve hileli işlemlere dayanan skandallar ile ivmesi yükselmiştir.

Gerçek ve tüzel kişi işletmeler/şirketlerde şirketin varlıklarını kaynaklarını ve nakit akışlarını belirlemek üzere finansal nitelikte ki olayları teşhis eden kayıtlayan sınıflandıran ve özetleyerek yorumlayan ve böylece yönetime alacakları kararlarda yardımcı olan bilim sanat ve tatbikat olarak şirket kontrolün ve performans ölçümü ile işletme ilgililerinin/çıkar gruplarının bilgi alma gereksinimini karşılayan Muhasebenin gerek kuramsal yönden gerekse uygulama açısından evrim yaşadığı bu dönem gerçek ve tüzel kişi şirketlerin finansal yapılarını da etkilemiş ve şirketlerin faaliyetlerinden bilgi alma gereksinimi yükselmiştir. Ancak istenen bilgilerin gerçek, güvenilir, doğru, şeffaf ve karşılaştırılabilir olması bilgi kullanıcıların en çok irdelediği husustur. Öte yandan bu durum kamu otoritesince de dikkate alınarak yeni yasal düzenlemeler yapılmakta ve muhasebenin ticari ve mali yaşamın ortak dili olması, paranın ve para ile ifade edilen olayları açıklaması belgelemesi ve raporlanmasını sağlayarak, şirketler ile çıkar grupları arasında iletişimi kolaylaştırmıştır.

Ancak tüm bu gelişmeler ve yenileşmeler kurumsal **muhasebe** kavramının bir diğer ifade ile **kurumsal muhasebe** fikrini ortaya çıkarmış olup, buna bağlı olarak ta bu çalışmada, kurumsal muhasebe fikrinin altında yatan temel konuların incelenmesi amaçlanmaktadır.

2. MUHASEBENİN TANIMI VE NİTELİKLERİ

Muhasebe, kısaca hesaplaşma ya da finansal olaylara ait bilgilerin üretilmesini sağlayan gerçek ve tüzel kişi şirketlerin geçmiş dönemlerindeki faaliyetlerini ve sonuçlarını yansıtan bir bilimdir. Muhasebenin ürettiği bilgiler şirketler açısından hayati bir değere sahip olup; şirketin karar vericilerine bu bilgileri kullanarak şirketin geleceğiyle ilgili kararlarında yardımcı olur. Karar vericilerin verdikleri karar gelecekte olacak olan olayları etkilemekte ve buna bağlı olarak ta muhasebenin ürettiği bilgileri ekonomik değeri olan bilgi olarak nitelenmek mümkündür. Ekonomik değeri olan bilgi karar vericilerin kıt kaynakları yerli yerinde kullanmasını ve servetin bireyler arasında adil dağıtılmasını sağlar.³

2.1. Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, şirketlerin/işletmenin varlık ve kaynakları üzerinde değişim meydana getiren mali nitelikteki işlemleri kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek raporlayan, analiz eden ve yorumlayan bir diğer ifadeyle bir bilgi sistemi olarak bilgi kullanıcılarına mali nitelikte bilgi üretmeyi amaçlayan bir bilim dalı olup,(Finansal Muhasebe, Maliyet ve Verimlilik Muhasebesi, İstatistik/Analiz ve Planlama bölümlerinden oluşan ⁴ mali nitelikteki olayları önce miktar sonra tutar olarak bir süreç içinde izlemektedir. Bu durum (Şekil-1-) şematik olarak gösterilmiştir:⁵

TDK.'na göre; **"Hesaplaşma-karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma ve hesapların tümü ve hesap işlerinin yürütüldüğü yer,"Alacaklı veya borçlu olma durumu"**⁶ anlamı verilen ve bir başka tanımda; **"Ekonomik faaliyetlerde bulunan tüm kuruluşların mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir bilim dalıdır."**⁷ biçiminde tanımlanan muhasebe;

"Mali nitelik taşıyan mübadele işlemleri ile kısmen de olsa benzeri ekonomik olayları para cinsinden sistemli bir biçimde teşhis/kavrama, toplama, kaydetme, sınıflandırma ve özetleme işlemleri ile ulaşılan sonuçları anlamlı bir biçimde yorumlayarak ticari kişiliğin sahip ve ortaklarına, yöneticilerine ve bu kişilikle ilgili olan

³ M.Mustafa Kısakürek-Ahmet Pekcan," Muhasebenin Ürettiği Bilgiye Farklı Açılardan Bakışlar " , C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, S.108,2005

⁴ <http://www.rechnungswesen-verstehen.de/grundlagen-rechnungswesen/grundlagen-rechnungswesen.php>, Erişim Tarihi: 25/10/2017

⁵ Dietmar Wahrs-Jan Schaefer-Kunz,"Einführung in die Betriebswirtschaftlehre",7., überarbeitete Auflage2015,S.398

⁶ TDK Sözlüğü,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59bbe93938e8d4.53457109, Erişim Tarihi:15/09/2017 ve <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.10.2019

⁷ " Muhasebe Nedir" <http://www.muhasabedersleri.com/muhasebe-nedir.html>,Erişim Tarihi:10/09/2017

diğer kişilere (çıkar gruplarına) amaçlarına uygun yararlı bilgileri sunan sanat bilim ve uygulamadır.” biçiminde tanımlandığında daha doğru anlaşılabilir

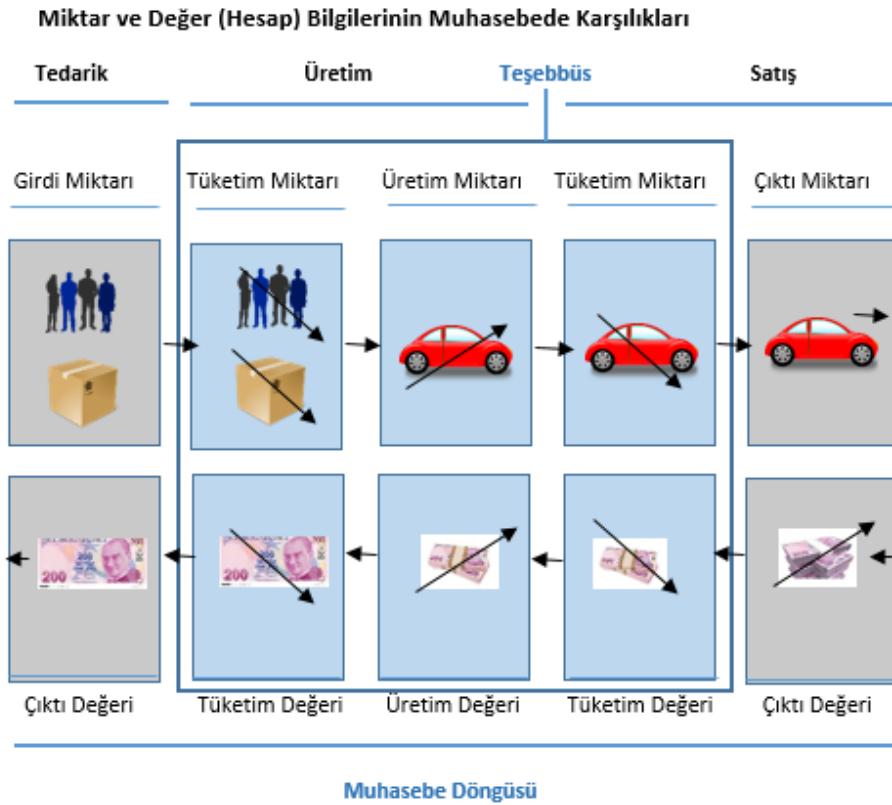
-**belgeleme:** geçerli belgelere göre ticari defterlere kayıtlama,

-**bilgilerin düzenlenmesi:** mali tabloların hazırlanması,

-**kontrol:** karlılık, likidite, verimlilik, rantabilite,

-**karar verme:** bütçeleme, yatırım, sermaye artırımını vb. ⁸ görevlerinin ⁹ne kadar önemli olduğu ifade edilecektir.

Şekil-1-: Muhasebede Değer ve Miktar Bilgilerinin Karşılıkları

Öte yandan bir gerçek ya da tüzel kişi şirkette organizasyonun-örgüt yapısının tamamı dikkate alındığında faaliyetler; Henry Fayol (1916)¹⁰ işletme faaliyetlerini ana bölümler açısından incelemiştir ve kendi içinde altı grupta toplamıştır. Bu faaliyetler:

⁸ <http://www.rechnungswesen-verstehen.de/grundlagen-rechnungswesen/aufgaben-rechnungswesen.php>, Erişim Tarihi: 25/10/2017

⁹ <http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/rechnungswesen.html>, Erişim Tarihi: 24/10/2017

¹⁰ Bilge Erçetin; “Klasik Yönetim Ve Organizasyon Teorisi-2,” <https://slideplayer.biz.tr/slide/9149535/>, (Erişim Tarihi: 04/10/2019)

- ✓ **Teknik faaliyetler (üretim faaliyetleri)**
- ✓ **Ticari faaliyetler (alım, satım vs.)**
- ✓ **Finansal faaliyetler (para bulma ve kullanma)**
- ✓ **Muhasebe faaliyetleri (kayıtların ve istatistiklerin tutulması, hazırlanması)**
- ✓ **Güvenlik faaliyetleri (işyeri ve iş görenlerin korunması)**
- ✓ **Yönetim faaliyetleri**

olarak bölümlenmekte ¹¹ve“**muhasabe işletmenin sinir sistemidir.**”(H.Fayol) ¹²olarak da ifade edilmektedir. Sinir sistemi bozulan bir işletmenin ise, her tür hata, yanlış, eksiklik ve hile içinde olabileceği ve çıkar gruplarının hak ve menfaatlerine zarar verebileceği asla unutulmamalıdır.

2.2. Muhasebenin Önemi

Genel olarak, gerçek ve tüzel kişi şirketlerde muhasabe (muhasabe sistemi) işletme etkinliklerinin planlanması, kontrolü ve kontrolü için ölçülebilir ilişkilerin ve süreçlerin sistematik olarak kaydedilmesi, izlenmesi, hazırlanması ve değerlendirilmesi için kullanılmakta olup; muhasabe için iki ana amaçlı olarak sonuçlanır:

- **Dokümantasyon amaçlı:** Daha çok muhasabenin şirketin dış dünya ile ilişkilerinin belirlenmesi açısından önem taşır ve yasalarla düzenlenmiştir (finansal muhasabe). Örneğin, finans otoriteleri, borç verenler için düzenlenen mali tablolar, kapanış işlemleri ve dönemsel hesaplamalar(3 aylık, 6 aylık yıllık vs.),müşteri ve satıcı mutabakatları, vergi beyannameleri, ücret bordroları gibi.

- **Enstrümantal amaçlı:** Muhasebenin şirketin iç dünyasında gerçekleşen faaliyetlerin girişimciler/ortak ve sahipler ya da girişimciler/ortak ve sahipler adına planlama ve karar verme aracı olarak kullanılmasıdır (malîyet ve yönetim muhasabesi). Örneğin;karlılık ve likidite analizlerinin yapılması ve bunların izlenmesi için kontrol sisteminin kurulması, istatistiksel bilgilerin hazırlanması, bütçeleme, malîyet verimlilik ve performans hesaplamaları gibi.¹³

Ticari defterlere kronolojik sıraya göre, yapılan ve yapılacak kayıtlar ile dönem sonlarında hazırlanacak finansal tablolar hem ticaret kanun hem de vergi kanunlarında ki hükümler çerçevesinde yapılır. Bu durum tüm ülkelerde aynıdır. Örneğin Almanya’da HGB.-Ticaret Kanunu [Md.238 hükmü:” **Her tüccar kayıtlarını tutmakla ve ticaretini**

¹¹<https://www.google.com.tr/search?biw=1280&bih=617&q=muhasabe+işletmenin+sinir+sistemidir.H.Fayol&oq=muhasabe+işletmenin+sinir+sistemidir.H.Fayol&Slayt No.:13,Erişim Tarihi:20.09.2017>

¹² http://web.karabuk.edu.tr/muratyildirim/H1_ISL107.pdf,Slayt No.:10, Erişim Tarihi 15/09/2017

¹³ (<http://www.fachwirt-weiterbildung.de/aufgaben-rechnungswesen.php>,<http://www.salathe-treuhand.com/taetigkeiten/rechnungswesen.html> Erişim Tarihi:16.11.2017

görünür(anlaşılır) hale getirir ve bunlar aracılığıyla (bu kayıtların raporlamada kullanılmasıyla)genel kabul görmüş muhasebe kavramları ışığında varlıklarının ve kaynaklarının durumunu-konumunu belirlemek zorundadır.]

Abgabenordnung-Vergi Düzenlemeleri (Md.140 hükmü: “**Vergi kanunlarından ziyade vergilendirme için önemli olan defter ve kayıtları muhafaza eden kimse, diğer kanunlarca vergiye tabi yükümlülüklerini de yerine getirmek zorundadır.**”) hükümlerine göre, kayıt ¹⁴yapılmaktadır. Bir faaliyet döneminin sonunda (genellikle bir yıl), hesaplar iki temel finansal sorumluluk raporu olan;

- Dönem Bilançosu-Finansal Durum Tablosu
- Gelir Tablosu-Kâr ve Zarar Hesabı,

ile kapatılmakla birlikte,finansal raporlar nihai bir hedef değil bir sistemin parçası olup;bu nedenle finansal raporlar hazırlanırken;

✓ *Şirket faaliyetleri ile ilgili bütün elle tutulur ve önemli muhasebe bilgilerini açığa çıkarmaktır. Çünkü bu tabloların fazla detaya girmesi okuyucusunu bilgilendirme açısından pek uygun olmaz.*

✓ *Finansal raporlar yargı izlenimi vermekten kaçınmalıdır. Bilanço ve gelir tablosu gerçekte bir son değildir. İşletme yılsonunda yok olmayacaktır. Belki yıllarca faaliyetine devam edecektir. Bir periyot sonunda olanlar bir önceki periyotta olanlarla ilişkilidir. Faaliyetlerin bir sürekliliği vardır. Bu bağlamda finansal tabloların durağanlığı gözden kaçırılmamalıdır. Bu sebeplerden dolayı finansal tablolardaki kesin yargılar okuyucuları yanlış yönlendirebilir.*

✓ *Finansal raporlar muhasebe detaylarını anlaşılabilir bir şekilde organize ettiklerinde en iyi iletişim aracı olarak hizmet ederler. Sadece tabloların oluşturulmasıyla bunun başarılması nadirdir. Yalnız ana hesap kalanlarının listelenmesiyle işletme faaliyetlerinin tam olarak anlaşılması için yeterli olmayabilir. Varlıkların ve onların toplamalarının listelenmesi, örneğin bu toplam ayrı ayrı alt hesaplardan oluştuğu için yeterli bilgi vermez. Alt hesaplardan daha çok bilgi edinilmesi mümkün olabilir.¹⁵*

Şu halde, muhasebe; ”İşletmelerde mal (ile hizmet) ve para hareketlerinin bir diğer ifadeyle; bir işletmede malın (hizmetin) alınıp (üretilerek) satışına kadar geçen süreçte; satıcı ve alıcılarla olan ticari ilişkiler, çalışanların ücretleri, iş yerinin maliyetleri ve ödemelerinin gerçekleştiği süreçte ortaya çıkan tüm işlemleri ¹⁶muhasebenin fonksiyonları/ görevleri olup; genellikle **Kaydetme, Sınıflandırma, Özetleme ve Raporlama**¹⁷olarak belirtilmektedir.

¹⁴ <https://dejure.org/gesetze/HGB/238.html>, <https://handelsgesetzbuch.net/paragraph-140>, <https://dejure.org/gesetze/AO/140.html> Erişim Tarihi: 24.10.2017

¹⁵ M.Mustafa Kısakürek-Ahmet Pekcan,” Muhasebenin Ürettiği Bilgiye FarklıAçılardan Bakışlar “ , C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, S.109, 2005

¹⁶ Sait Y. Kaygusuz;”Genel Muhasebe -I” Ünite 1 S.:3-4, 7. Baskı Eskişehir,Haziran 2017, Anadolu Üniversitesi YayınlarıNo:2654,

¹⁷ <http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html>, Erişim Tarihi: 25/10/2017

2.3. İç ve Dış Muhasebe

İşletme alanlarından biri olan muhasebe, şirket içindeki değer akışlarının ve operasyonel nakit akımlarının kayıt, kontrol, değerlendirilmesi ve hazırlanmasını kapsar. İç ve dış (işletme içi ve işletme dışı muhasebe) muhasebe, işletme istatistikleri ve karşılaştırmalı muhasebe ile farklı görevlerle planlama hesaplaması arasında bir ayırım yapılır.¹⁸

Faaliyet-muhasebe dönemlerinde bilanço ve mali tablolardan sorumluluk muhasebenin olup; özellikle nakit-likidite sağlanması ve korunması amacıyla para ve fonların yönetimiyle ilgilidir. Bunun yanı sıra; şirketin kısa ve uzun vadeli finansal planlaması, gelir ve giderlerin izlenerek bütçelenmesi, planlanan yatırımlar ve krediler/borçları hakkında şirket yönetimin destek verilmesine ek olarak, muhasebe belgelerin düzenlenmesi, vergilerin ve kredilerinin zamanında ödenmesinden sorumlu olduğu gibi ücret ve SGK. İle ilgili işlemlerde muhasebenin görevleri arasındadır. Muhasebe (veya bir muhasebeci olarak) ekonominin tüm sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerde aranan ihtiyaç duyulan en önemli bölüm yada disiplindir.¹⁹

Dış muhasebe, geleneksel finansal muhasebe-ticari muhasebe-finance muhasebe olarak ifade edilen ve bilanço, kar ve zarar hesabı, nakit akışı tablosu vb. raporları hazırlayan ve ücretlendirme, satın alma ve satış odaklı görevler raporunu içerir. Dış muhasebe, şirketin (finansal) pozisyonunu dış dünyaya haritalamak için kullanılır. **İç muhasebe**, maliyet muhasebesi-işletme muhasebesi olarak da adlandırılan muhasebe işletme içindeki değer ve miktar hareketlerini izleyen muhasebedir. İç-maliyet muhasebesi yönetimin alacağı kararlara gereksinim duyduğu veri ve bilgileri sağlar, faaliyetlerin stratejik planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını kolaylaştırır. Özellikle faaliyetlerin etkinlik ve üretkenliğinin artırılması, performans değerlemeleri ve kontrollerde geleceğin planlanmasında işletme içi süreçlerin izlenmesinde ön plandadır. Günümüzde iç muhasebe artık sadece işletme içi miktar ve değer akışları ile yönetimin karar vermede gereksinim duyduğu bilgilerin sağlanması ile yetinmemekte işletme dışı faaliyetlerde de geliştirdiği yeni yöntem, teknik ve yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır.²⁰

Ayrıca muhasebe gerek iç ve dış muhasebe olarak; iş, işlem, faaliyet, hesap olarak istatistikler aracılığıyla hem dönemler itibarıyla faaliyetlerini hem de sektörel olarak aynı branşta faaliyet gösteren işletmeler ile karşılaştırmalar yapılmasına olanak sağlamakta, buralardan elde ettiği veri ve bilgileri analiz ederek, yorumlayarak şirketin gelecekteki finansal durumunu güvenli bir şekilde planlanmasına yardımcı olmaktadır.²¹Bu durum şematik olarak aşağıda (Şekil-2-) gösterilmiştir.²²

¹⁸ <https://www.absolventa.de/jobs/channel/finance/thema/rechnungswesen-aufgaben>, Erişim Tarihi 26/10/2017

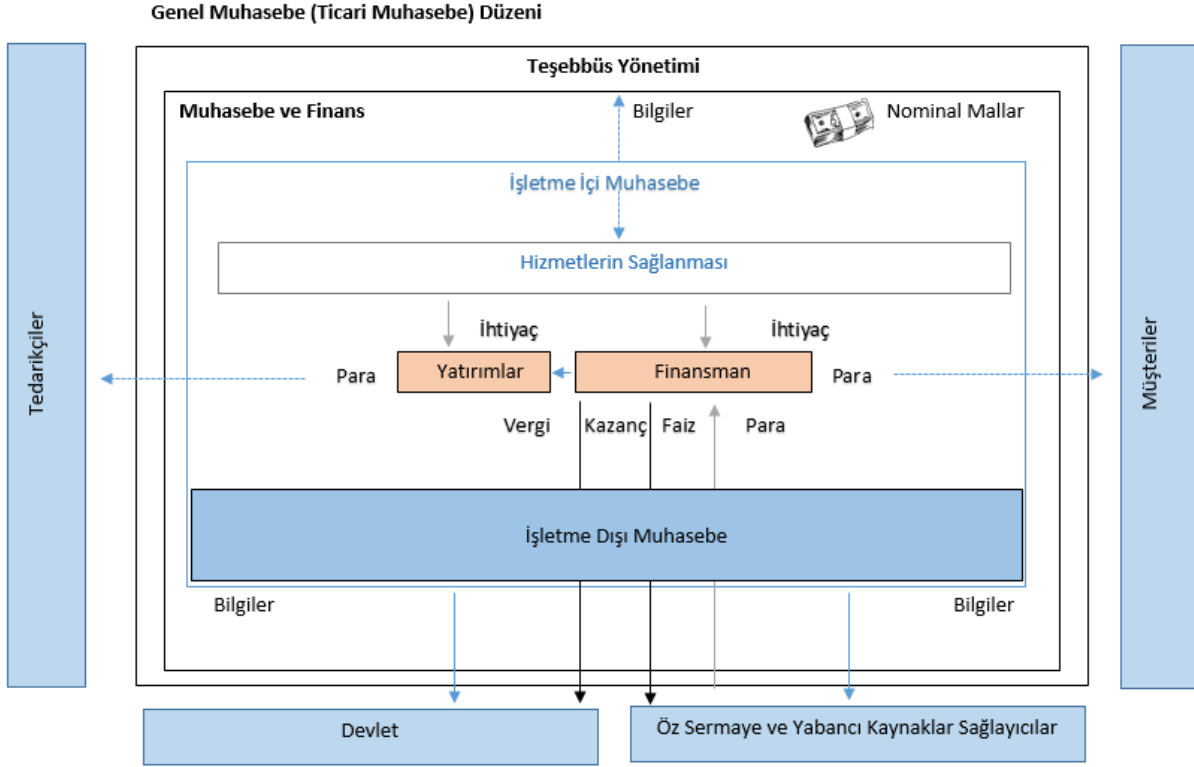
¹⁹ http://www.t-online.de/finanzen/geldanlage/id_68654128/buchhalter-das-sind-seine-aufgaben.html, Erişim Tarihi:26/10/2017

²⁰ <https://www.absolventa.de/jobs/channel/finance/thema/rechnungswesen-aufgaben>, Erişim Tarihi 26/10/2017

²¹ <https://www.lexware.de/artikel/rechnungswesen-verstehen-was-unternehmer-wissen-muessen/>, Erişim Tarihi:26/10/2017

²² Dietmar Wahrs-Jan Schaefer-Kunz, "Einführung in die Betriebswirtschaftslehre", 7. Auflage, Juli 2015, S.399, Schaefer-Poeschel Verlag, Stuttgart.

Şekil-2- Muhasebe ve Kullanıcıları

3. MUHASEBEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Günümüzde bilgi ve bilgi yönetimi teknoloji ile birlikte gerçek ve tüzel, ulusal ya da uluslararası tüm şirketlerde/işletmelerde, işletme varlığının korunarak geliştirilmesinde, rekabet gücünün ve verimlilik artışının sağlanmasında en önemli faktör olup, muhasebenin konusunu oluşturan mali nitelikteki olaylara ait (finansal-mali) bilgilerin ayrı bir önemi vardır. Çağımız bilgi çağı olup, önemli büyük çaplı ve dikkat çekici yenileşme hareketleri ile birlikte ekonomik sosyal ve siyasal gelişmelerin ışığında değişen rekabet koşullarının bilgi ve teknolojiye olan gereksinimlerin arttığı en önemli süreç olup bu süreçte her şey değişmekte değişimin hızına ayak uyduramayanlar yaşamlarını yitirerek tarihin karanlık sayfalarında kaybolmaktadır. Bu hususta tarihin tüm sayfaları incelendiğinde dünün, önceki günün, daha önceki günün/günlerin nice büyük belki de o gün için muhteşem şirketlerinin ne ismi nede cismi bugün bir anlam taşımamaktadır. Zira onların dönemi sona ermiştir. Çünkü her canlının olduğu gibi şirketler/işletmelerde doğarlar/kurulurlar, büyür ve gelişirler/yaşarlar ve sonunda da tasfiye-devir-birleşme ve iflas ile yaşamları sona erer.

Özellikle gerçek ve tüzel kişi işletmelerin belirsizlik ve belirlilik ortamlarında geleceklerini belirleyen en önemli etken finansal veri ve bilgilerini gerçek doğru güvenilir ve karşılaştırılabilir niteliklere haiz, karar almada doğru ve zamanında kullanılmasına olduğu kadar çıkar gruplarının gereksinimlerini karşılayacak düzey ve kalitede olmasına bağlıdır. Bu

tümüyle kurumsal bir yapının oluşturularak gerek işletme içi ve gerekse işletme dışı veri ve bilgi akışının işletme amaçlarına en uygun biçim ve bileşimde gerçekleştirilmesine bağlıdır.

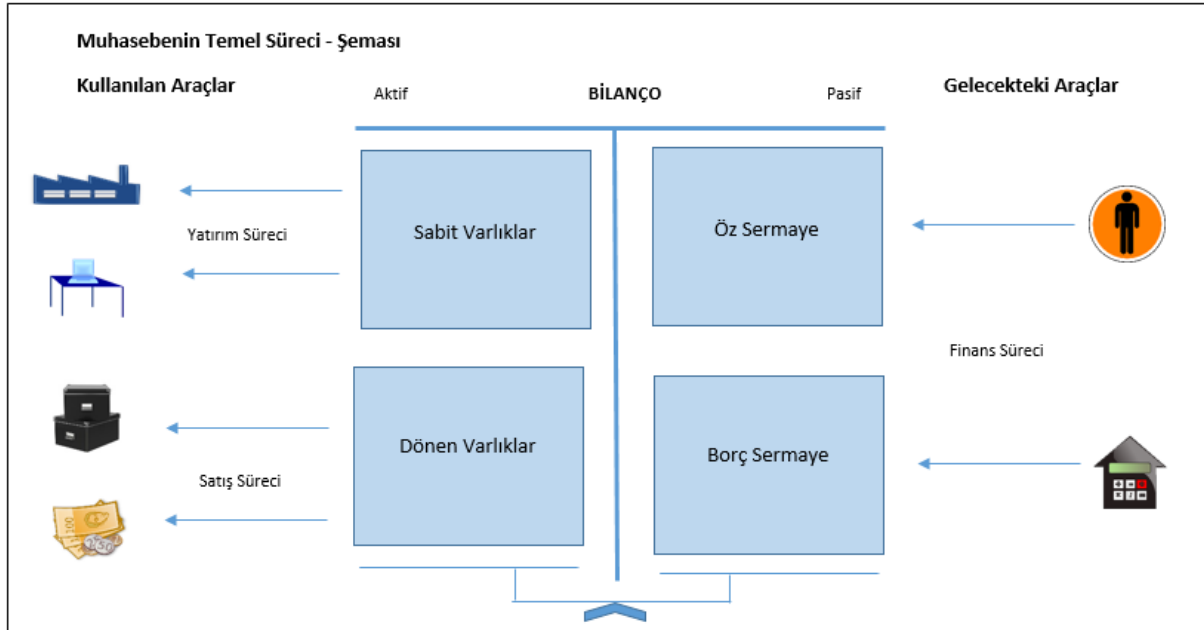
Ayrıca, kurumsal yapının kolayca açıklanması, anlaşılması işletmenin/şirketin değerini de ifade ettiğinin bilinmesi yönetimin açısından büyük önem taşıması nedeniyle muhasebenin fonksiyonlarını-görevlerini yerine getirebilmesinde hem etkilendiği hem de etkilediği faktörlerin doğru belirlenmelidir. Zira muhasebenin ürünleri olan mali tablolarda çıkar grupları için şirkete ait çok önemli bilgiler yer almaktadır ve

-Bilançoda bir şirketin Mevcutlar ve Alacakları (Dönen ve Duran Varlıkları) ile Kaynakları (Yabancı Kaynaklar ve Öz Kaynakları)

-Gelir Tablosunda ise, Varlık ve Kaynak yapısı ve oluşan değişimleri ile bu değişimlerin sonuçlarını görmek mümkün olup;

şirket hakkında hem finansal yönden hem de ekonomik yönden bilgi sahibi olunarak ne tür karar verileceği saptanır. Bu durum şematik (Şekil-3-) olarak şöyledir:²³

Şekil-3-Muhasebenin Süreci

3.1. Belirlilik ve Muhasebeyi Etkileyen Faktörler

Muhasebe sistemi, bir şirketteki tüm ticari faaliyetlere ait iş ve işlemlerin tam olarak kaydedilmesini içerir. Bir diğer ifade ile; muhasebe, muhasebe bilgi sisteminin bir parçasıdır ve bir şirketteki tüm işlemlerin kanıtlara dayalı olarak sayısal, eksiksiz ve yapılandırılmış bir kaydı olarak şirketi sayılarla eşleştirir ve yönetim kullanımı için bilgileri raporlayan en önemli

²³ Dietmar Wahrs-Jan Schaefer-Kunz, "Einführung in die Betriebswirtschaftslehre", 7. Auflage, Juli 2015, s.407, Schaefer-Poeschel Verlag, Stuttgart.

kaynağıdır. Ve bunu yaparken hem bir bölüm olarak hem de bir bilim dalı, sanat ve tatbikat olarak istatistiklerde hazırlayarak planlama ve karar vermeyi kolaylaştırır. Doğala olarak ta bunları yaparken bazı faktörleri etkilemekte bazılarından da etkilenmektedir. Çünkü dış ve iç çevreden topladığı veri ve bilgileri işleyerek iç ve dış çevrelerin kullanımına sunarak kaosu da önlemektedir. Bununla birlikte özellikle; ekonomi, hukuk, teknolojik gelişmeler en başta olmak üzere, siyasal, sosyal ve kültürel, ahlaki ve eğitsel faaliyetlerde muhasebeyi geliştirmekte ve yönlendirmektedir. Muhasebenin etkilediği ve etkilendiği faktörler şunlardır.

3.1.1. Ticari Dil Olarak Muhasebe

Muhasebe, genellikle kar amaçlı olmakla birlikte, tüm işletmelerin mali nitelikteki olaylarda ortak ticari(işletme) dili olarak tanımlandığında; oldukça ciddiye alınmalıdır, zira; bunun hem çok iyi bir nedeni hem de muhasebe uygulamalarında önemli bir yeri vardır. Kavram epistemolojisine göre;²⁴ dünyayı sadece kullandığımız dil kadar anlayabiliriz.

Muhasebe; ticaretin dili olarak kabul edilirse, ticari dünyanın muhasebede yapabildiklerimizle sınırlı, hatta bu şekilde tanımlı olduğu söylenebilir. Genel geçer bir sembolü olmayan hiçbir düşüncenin kavranamayacağı gibi, muhasebe sembolleri olmadan hiçbir ticari faaliyet de gelişmeyecektir. Dille kavrama-anlama arasındaki ilişki, **(Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir.” Dil, bir toplumun kültür birikimini aktarmada, bir milletin mensuplarını da duygu ve düşünce yönünden kaynaştırmada büyük rol oynamaktadır. Dilcilere göre, dil çok yönlü değişik açılardan bakıldığında farklı nitelikleri beliren, kimi sırlarının bugünde çözülemediği büyümlü bir varlıktır.)**²⁵ muhasebenin toplum içindeki rolünün büyük oranda kültürel olduğunu göstermektedir, çünkü bu bağ muhasebedeki belirli semboller ve bu sembollerin ilişkilerinin anlamları ile değerlerinden etkilenmektedir. Muhasebenin kültürel yönü çevreyle (ortamla) uyumlaştırıldığı sürece, muhasebe yoluyla kavrama-anlama değerden bağımsız olup; değerlendirme sorunlarına tanımlamadan (açıklamadan) sonra dikkat çekilmektedir.

Öte yandan muhasebe işletmelerde mali nitelikteki olaylara ilişkin veri ve bilgi akışını Muhasebe Bilgi Sistemi ile gerçekleştirmektedir. **Bu açıdan Muhasebe Ticaretin dili Muhasebe Bilgi Sistemi ise; işletmelerin dilidir.** Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilginin, işletme faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesinde ve işletme ile ilgili doğru kararlar alınmasında rolü büyüktür. Bu nedenle muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilginin kalitesi işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Karar almaya yardımcı olan kaliteli bilgiyi sağlamak ve garanti etmek muhasebe bilgi sisteminin amacı olmalıdır.²⁶Çünkü, bu sistemin

²⁴ Terimler değişik: episteme, bilgi ve gnosis, bilim ve logos, öğretici kelimelerinden epistemoloji, bilgibilim ve gnoseoloji, bilginin bilgisi terimleri; bilgi kuramı (theory of knowledge) anlamında kullanılır, bazen philosophy of knowledge, bilgi felsefesi olur. Bilginin (esas olarak insan bilgisinin) doğasını, kaynaklarını, kökenlerini, değerini araştırır. Bilgisizliğin ne olduğunu araştıran bilgi dalına agnololoji denir. Bilgisizlik örtüsü kavramıyla cehalet bilimi ilgilenmektedir. Türkçeye bilgi bilim yada bilgi kuramı olarak aktarılmıştır.

²⁵ Aksan Doğan , Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim, S.13 Ankara,1999

²⁶ Berna Demir; “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, Ekim-2010, S.142.

ürettiği bilgilerin, yönetim ve yatırım kararlarında kullanılabilmesi için doğru, güvenilir ve enflasyonun(eğer varsa veya yüksek oranlarda ise) etkilerinden arındırılmış olması gerekir. Küresel rekabet ortamında faaliyet gösteren işletmelerimizin varlıklarını devam ettirebilmeleri, rekabet ve işbirliği yapabilmeleri, muhasebe sürecinde paranın farklı tarihlerdeki satın alma güçlerine göre hazırlanan finansal raporlardaki bilgilerin bilanço günündeki paranın satın alma gücüne göre düzenlenmesi ile mümkündür. Başka bir ifade ile, muhasebe bilgi sistemi; ulaşılmaması istenen ortak amaca uygun olarak, girdileri kabul ederek çıktılar üreten ve birbirleriyle ilişkili bileşenlerden oluşan süreç-sistemdir. Geri bildirim amacını sistemin ürettiği çıktıda sapma olması durumunda girdi ve işlem eylemleri üzerinde gerekli düzeltmelerin yapılmasıdır.

3.1.2. İletişim Aracı Olarak Muhasebe

Muhasebe bir kurumda yer alan kişiler için en önemli iletişim araçlarından birisidir. Bir kurumun ticari performansı ve finansal durumuyla ilgili bilgiler muhasebe ile ifade edilmekte olup; bu ifadeler doğrudan gözlem yaparken ortaya çıkan fiziksel sınırlamaları aşar. Muhasebe vasıtasıyla ticari işlemleri zaman ve yer farkı nedeniyle doğrudan izleyemeyen gerçek ve tüzel kişilerin, izleyenlerle gördüklerini paylaşması sağlanır. Bu ise; muhasebenin, **uyum ve raporlamaya odaklanarak;**

➤ Bir işletmeyi Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GAAP) standartlarına uygun olarak işletmek, şirketin çoğu yasaya uymasını garanti eder. İyi bir muhasebe işlevine sahip olunmadığında, doğru tutarda/uygun miktarda vergi ödenmemesi gibi işlemlerle çeşitli yasalar yanlışlıkla/istenmeksizin ihlal edilebilir. Bir işletme/şirket açısından bakıldığında, zayıf muhasebe şirketin çok fazla veya çok az stok/envanter bulundurmasına, alacaklarını verimli bir şekilde tahsil edememesine ve kredi sözleşmeleriyle uyumsuz kalmasına neden olabilir vb.

analize odaklanarak,

➤ Sağlam/güvenilir muhasebe uygulamaları geçmiş performansı anlamak ve bir şeyler öğrenmek için yol gösterici olup; şirketin/işletmenin mali kayıtları incelenerek, yalnızca paranın (ve fonların) nereye gittiğini/harcandığını değil, uzun vadede ne kadar iyi olduğu ve harcamaların, şirketin gelir ve kârının büyümesinde ne kadar katkıda bulunduğunu da anlamaya başlanabilir.

Muhasebe, para kullanımını ve bu kullanımların değerini özetleyen fonksiyondur. Bu anlayış hem bütçeleme sürecine hem de gelirleri giderlerle eşleştirmenin ve gerektiğinde düzeltmenin sonuçlarına katkıda bulunur.²⁷

Muhasebe, sayıları dünyayla birleştiren soyut bir sistem sağlayarak bağlamsal bilgiyi (bağlam hakkında bilgi, verinin bir anlamı olmasının ön koşuludur. Veriler, bağlamı yorumlayacak bilgiye sahip olmayanlara verildiğinde iletişim mümkün olmayacaktır.) ikame eden bir iletişim yöntemi sağlamaktadır. Muhasebe en basit şekliyle; durumlar, olaylar ve

²⁷ Revitalization Partners; "The Difference Between Finance And Accounting", Posted On February 2, 2017 <https://www.vcf.com/blog/the-difference-between-finance-and-accounting/> Erişim Tarihi: 18.10.2019

gerçekleştirenler arasında geniş bir ilişki yelpazesi yaratır. Bir diğer ifade ile; muhasebe, bu veri (ve bilgileri) tanımlamak ve kaydetmek ve kullanıcıları için yararlı raporlar oluşturmak için kullanmak için bir yöntemdir. Bu kullanıcılar genellikle;

-iç kullanıcılar ve

-dış kullanıcılar

olmak üzere iki gruba ayrılır.²⁸ Bu kullanıcıların ihtiyaçları çok çeşitli olduğu için muhasebe iki ana bakış açısına sahiptir. Yönetim muhasebesi, iç kullanıcılara yönelik ileriye dönük bir bakış açısıdır. Finansal muhasebe, tarihsel verilere dayanır ve dış kullanıcılar için standardize edilmiştir. Çünkü mali nitelikteki olaylarda nakit bazlı ve tahakkuk bazlı iş ve işlemleri içermektedir. Nakit bazlı işlemler muhasebe için nispeten basit olup; genellikle küçük yada ortak sayısı az olan işletmelerde söz konusudur. Bununla birlikte, büyük ve daha fazla ortağı olan iş hacmi genişlemiş işletmelerde muhasebe hem nakit hem de tahakkuk esaslı olması nedeniyle daha zordur. Bu durum muhasebede işletme hesabı usulü-tek taraflı kayıtlama tekniği ve bilanço usulü-çift taraflı kayıtlama tekniği olarak ta ifade edilmektedir.²⁹ Hangi usulde olursa olsun, hangi kullanıcılara sunulursa sunulsun yönetsel ve finansal açıdan iletişim aracı muhasebedir.

3.1.3. Bilgi Olarak Muhasebe

Muhasebede biçim ve madde arasındaki geleneksel akış, bir taraftaki geçici durumlar, olaylar ve faaliyetlerle; diğer taraftaki kalıcı veriler, belgeler ve semboller arasındaki akıma dönüşür. İkinci grupta yer alanların anlam kazanması, iki grup arasındaki karşılıklı bilginin oluşturulması ile mümkündür. Sözsüz-örtülü bilginin dille ifadesi zordur. Açık bilgi (explicit) ile sözsüz-örtülü bilgi (tacit/implicit) arasındaki temel fark, bunun başkalarıyla paylaşılabilmesidir. Sözsüz-örtülü bilgi, olayların akışıyla sürekli olarak etkileşim halinde bulunarak elde edilir. Çünkü bilginin erişilebilirliği yada kayıtlı olup olmaması açısından yapılan bu ayrım da;

“Açık bilgi ölçülebilir, belgelenebilir, arşivlenebilir, dille ifade edilmiştir veya resimlerde yakalanmıştır, veri tabanında bulunan enformasyonun bir türüdür, dolaplarda dosyalanmıştır ve stratejik planları içerebilir. Örtük bilgi ise, insan beyninin ve/veya zihninin gücüdür.”³⁰

Yani; “İnsanın aklına tecrübe ve iş aracılığıyla oturtulan bilgi olup; tecrübe yıllarından gelen sezgi, duygu, değer ve inançları içeren ve aynı zamanda, açık bilgiyi oluşturmak için kullanılan bilgidir ve diyalog, senaryo ve metafor kullanımıyla iletilmektedir. Bu bilgi kolay fark edilebilir ve ifade edilebilir, kişiseldir, nitelendirilebilmesi ve başkalarıyla paylaşımı zordur. Kitap, doküman, rapor, kısa not ve eğitim kurslarında düzenlenen açık bilgi ise; örtülü

²⁸ Laura Chapman, ” Define Accounting Information”, August 13, 2018 ,<https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html> ,Erişim Tarihi:08.10.2019

²⁹ Laura Chapman, ” Define Accounting Information”, August 13, 2018 ,<https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html> ,Erişim Tarihi:08.10.2019

³⁰ Malik Yılmaz, ” Enformasyon Ve Bilgi Kavramları Bağlamında Enformasyon Yönetimi Ve Bilgi Yönetimi” Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Cografya Fakültesi Dergisi 49, 1 (2009) 109-110

bilgiye göre daha hızlı iletilebilir ve düzenlenebilir. Çünkü açık bilgi direkt olarak tecrübeden elde edilen bir bilgi olarak; kelime, rakam, ses veri, bilimsel formül, kayıt veya ürün şeklinde ifade edilebilir; kişilere formal ve sistematik olarak iletilebilir.”³¹

Burada muhasebe ve finans sitemlerine insanın etkisi ön plana çıkmaktadır. Hiç şüphesiz finans ve muhasebe teknolojisi, doğru bir şekilde ve akıllıca kullanıldığında önemli bir değer katabilir. Akıllı kullanıma bir örnek, veri değişikliği ve hesaplamaları için gerçekleştirilecek insan müdahalesinin miktarını sınırlamaktır. Güvenilir verilerle, liderler daha iyi iş kararları alabilir, çünkü bunlar fikirlerden, tahminlerden, hatalardan ya da yanlış bilgilerden ziyade gerçeklere dayanır. ³²

Muhasebe bilgisi, sonradan muhasebe terimleriyle ifade edilen olayların oluşumunda sürekli olarak yer alan (taraf olanlar) kişiler ve kurumlar açısından bazen anlamsız yada gereksiz olabileceği gibi, ifadelerde hiç bozulma olmasa dahi, onlar için bilgi değeri taşımayabilir. Muhasebe bilgisinin bu durumu onları şaşırtmamakta; aksine gerçek olayların fiziksel olarak içinde olmak, bağlamla içli dışlı olmalarını sağlamaktadır. Zira, ”Muhasebe, iş-ticaret dili olarak cansız iş faaliyetlerine hayat vermekte bilginin tüm (iç ve dış)kullanıcıları ve işletmede (gerçekleşen) tüm günlük işlemler arasında köprü görevini de üstlenmiştir.”³³

Malumat, bir bilgi sistemi içinde, verilerin o sistemden kaynaklanan anlamını da içeren veri olarak düşünülebilir (**malumat=information, bilgi=knowledge, veri=data**). Ancak veri, bilgi, enformasyon/malumat arasında şöyle bir ilişkinin varlığı söz konusudur.

DATA → INFORMATION → KNOWLEDGE → UNDERSTANDING → EXPLANATION → WISDOM

Veri→Bilgi-haber→Bilgi-kanaat→Kavrama-anlama→Açıklama-anlatım→Bilgelik-bilim

biçimindedir. Bunun yanı sıra bilgiye ulaşmak, bilgi üretmek ve bilgiyi kullanmak için eğitim ve bilimsel becerilerin yanı sıra (deney, gözlem yapabilme, sonuç ve önerilerde bulunma, yorumlama ve analiz edebilme, sözlü ya da yazılı iletişim kurabilme vb.) merak, kuşku, alçak gönüllülük, açık fikirlilik, dürüstlük, çalışkanlık, sabırlı olma ve sebat etme vb. özelliklere sahip olunması gerekmektedir.

Çünkü gerçek olayları şahsen tecrübe etmek hem veriyi hem de bağlamını oluşturur. Kişisel tecrübeyi paylaşanların tecrübenin paylaşılmasında iletişime ihtiyacı yoktur; paylaşmayanlar, paylaşılmış bağlamdan mahrum kalırlar. İlk defa karşılaşan insanların iletişime geçebilmeleri için dilsel açıdan tutarlı bir şekilde iletişim kurabildiklerine inanmaları

³¹ Nezahat Güçlü-Kseanela Sotirofski, ” Bilgi Yönetimi,” Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Güz 2006, Cilt 4, Sayı 4 , S.354-355)

³² RoseTurner, “Improving Finance and Accounting Technology Systems”, Posted On August 7, 2019, Erişim Tarihi: 19.10.2019

³³ The Difference Between Finance And Accounting, 2018/09/11, <https://www.globalbankingandfinance.com/the-difference-between-finance-and-accounting/>, Erişim Tarihi 25.10.2019

gerekir. Donald Davidson buna iyilik-hayırseverlik ilkesi demiştir (**principle of charity**)³⁴Bu lkeye göre, kişiler aynı dili konuştuklarına inanırlarsa paylaşımları da daha kolay olur.

Ancak burada kast edilen örgütsel ve kurumsal bilgiler olup; bu bilgiler, kişiye bağlı değildir, **anonimleşmiş/herkesin kullanımına açık** yapıdadır. Süreçler ve kurallaştırma sistemleri herhangi bir sosyal sistemin örgütsel durumunu tanımlamaktadır (örneğin demokrasi). Tümüyle bu standart uygulama prosedürleri (standing operating procedures), yönergeler, kodlaştırma, iş süreçlerinin tanımlamaları, öngörülen bilgi reçeteleri, belirli durumlar için rutin işler, davranışlar, özel veri bankalarında kodlanmış üretim ve proje bilgileri ve spesifik-özel örgüt kültürü ve genelleşmiş değerler, kökleşen mitler ve normatifleştirilmiş doğal açıklamalarıdır. Muhasebe Standartları, Finansal Raporlama Standartları, Denetim Standartları, TDHP. ve Açıklamaları, Muhasebe Kavramları vb. her birisi kurumsal bilgilerdir.

3.1.4. Güven ve Muhasebe

Güven TDK.'na göre; **“Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat”** ve **“Yüreklilik, Cesaret”** anlamlarının karşılığı olarak ifade edilmekte olup; iki yönlüdür:

Birinci yönü; Kişinin kendine güvenmesi olup;

İkinci yönü ise,kişinin diğer kişilere güvenmesi ve kendine güvenilmesidir.³⁵

Kişinin kendine güvenmesi, bir diğer ifade ile kendisi ile barışık olması düzenli bir yaşamının olduğu kadar, olaylardan kolay etkilenmediğini de göstermektedir. Kişinin başkalarına güvenmesi ise, diğer kişiler ile ilişkilerinin iyi olduğunu güvenilir olması ise adaletli olduğuna ve samimiyetle davrandığına işaret etmektedir. Birinci yönde kanaat ön plandadır, çünkü kişi neye sahip olduğunu neye sahip olmadığını bilerek kendine güvenmektedir. **İkinci yönde** ise, kişisel sermayesi ve kredisi ön plana çıkmaktadır, çünkü diğer kişiler ondan emin olarak kendilerinin özellerini paylaşmaktadırlar.

Bu aynı zamanda bir iletişim konusu olup; muhasebeyle iletişim şahsi (veya somut) değil soyuttur. Diğerlerinin toplum içinde kazandığı güvenilirlik beklentisine bağlı olarak muhasebe taraflar arasındaki güveni güçlendirebileceği gibi yıkabilir de. Kültürün işlevsel bir rolü de toplumun hangi bireyden ne bekleyeceğinin belirlenmesidir. Bu açıdan çeşitli toplumları çok güvenilir, orta güvenilir ve az güvenilir biçiminde sınıflandırılmış ve muhasebenin her biri için rolü incelenerek farklı toplumlarda muhasebeyle kazanılan güven arasında, tarihi bir ilişki olduğunu gözlenmiştir. Güven çok olduğunda muhasebe gereksiz, hatta işlevsizdir. Birine şartsız olarak güveniyorsanız borç verirken güvence istemezsiniz. Faaliyetler kelimelerden daha iyi konuşur. Ne kadar az konuşulursa o kadar iyidir.

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Principle_of_charity, ve https://www.researchgate.net/publication/300159_803_Donald_Davidson's_principle_of_charity, Erişim Tarihi:07.07.2018

³⁵ <https://karrierebibel.de/vertrauen/>,Erişim Tarihi:10.08.2018

Öte yandan, sosyal sorumluluk ve tam açıklama kavramları ile kurumsal yönetim açısından şeffaflık ve kamuyu aydınlatma ilkelerinin muhasebe önemi açısından daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Çünkü önceden de ifade edildiği üzere dış bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgisinin oluşumuna veya sunumuna herhangi bir müdahalesi söz konusu değil iken, iç bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgisine hem ulaşma ve hem de oluşumunda müdahale edebilme imkânı vardır. Şu halde muhasebe bilgi sisteminin hazırladığı raporlar ile sunduğu her tür bilgilerin bu ilkelere göre hazırlanması zorunludur.³⁶Muhasebe güvenin az olduğu toplumlarda da çok kullanılmaz. Çok az bir güven söz konusu olduğunda kelimeler güçsüz kalır. İletişime inanılmazsa dille kurulan iletişimde hiçbir şey buna değmez. Faaliyet sadece **Hobbesian** anlayışın³⁷ hakim olduğu dünyada önemlidir.

Bunun yanı sıra mali tablolarda yer alan bilgilerin gerçek doğru ve güvenilir olmamasının bir diğer ifade ile aldatıcı yada yanıltıcı bilgiler havi mali tabloların daha kötü sonuçlara yol açabileceği ileri sürülmektedir. Şöyle ki;” Görünürde muhasebe kural ve standartlarına uygun ancak halka mütemadiyen yalan söyleyen yanıltıcı finansal raporların üstelik denetlenmiş ve onaylanmış olarak topluma sunulması, muhasebenin ne yazık ki ekonomik terörün bir aracı haline geldiğinin en önemli kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yalan söyleyen muhasebe, yanıltıcı finansal raporlar bunu örten denetim ekonomik terörün beslediği ana damarlardan biridir.”³⁸

İnsanların birbirine güvenmeye çalıştığı ortamların olduğu toplumlarda ara sıra yanlış yönlendirmeler olsa da, dilsel iletişim her zaman yararlıdır. Bir şey için söz vermek, söz verilen o şey için, vekil olmak demektir ve toplum olarak da kabul edilir. Örneğin, insanlar "**Bunu yapmaya söz veriyorum**" derken, söz verme eylemi yaratıyorlar. Bu durumda, herhangi bir kusur olmadan (söz kusursuzca yerine getirilir), "**icraat ifadesi**" "**mutludur**" öte yandan, bir kişi söz verdiğini yapmazsa, "**mutsuz**" ya da "**uygunsuz**" olabilir.”³⁹

Muhasebede konuşma, fiili-gerçek sayılır ve güveni güçlendirir. Hiçbir haber, kötü haber olarak kabul edilmez, hatta kötü haber hiç haber olmamasından iyi karşılır. Muhasebenin bu işlevinin çalışabilmesi için yasal-kanuni dil olarak kabul edilmesi gerekir. Toplumdaki güveni güçlendirmesi için, ticareti ölçen, hesaplayan, ifade eden ve nakleden toplumsal olarak kabul gören metinler sağlaması gerekir.

Öte yandan; Muhasebenin en önemli görevlerinden biri ilgili kişilere doğru ve güvenilir bilgiler sunmaktır. Sunulan finansal bilgiler doğru ve güvenilir değilse, bu bilgileri kullananların sağlıklı kararlar alması ve muhasebe sisteminden beklenen fayda sağlanması beklenemez. Muhasebenin bilgi sunma işlevi göz önüne alındığında muhasebe mesleğinde etik;

³⁶ Cemal Elitaş-Oğuzhan Aydemir-Bilge Leyli Elitaş “Muhasebe Açısından Kamu Güveni: Türk Ceza Kanunu’nun İncelenmesi”,Mali Çözüm,Çözüm Sayı: 93 -2009,S.33-34

³⁷ Hobbes’a göre “iyi” ve “kötü”, “istenilen” ve “istenmeyen” ile eş anlamlı. Sevmediğimiz şeye kötü deriz, bunun sebebi ise söz konusu şeyin sonuçlarının kötü olacağına dair inancımızdır. Yani kötülük şeye içkin değildir. Aynı şekilde, ya keyif verici bulduğumuz ya da güzel şeylere sebep olacağına inandığımız şeylere iyi deriz. Hobbes evreni, maddesel bir hareket olarak tanımlıyordu dolayısıyla iyi dediğimiz şeyler de içimizde bir takım hareketlere sebep oluyor. Bu harekete biz “zevk” diyoruz.

³⁸ Ahmet Vecdi Can ,“Muhasebe Ekonomik Terörün Bir Aracı Olabilir Mi”?Akademik Bakış Dergisi, Sayı 19, Ocak – Şubat – Mart – 2010,S.4

³⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/J._L._Austin, Erişim Tarihi: 18.11.2018

meslek mensuplarınca kanunlara ve toplumun değer yargılarına uygun, güvenilir bilgilerin sunulmasıdır.⁴⁰

3.1.5. Para ve Muhasebe

Muhasebe para ile ifade edilebilen olayları yani mali/finansal nitelikteki olayları teşhis eder, kayıtlar, sınıflandırır ve ilgililerine mali raporlar/tablolara aracılığıyla kullanımına sunar. Ancak daima olayların arkasından gelir, onları izler bazı zamanlarda bütçe ve planlar yaparak öngörmeye çalışır. Para ise; **mal ve hizmetlerin satın alınmasında kullanılan ve tüm gerçek yada tüzel kişiler tarafından kabul görmüş araçlar olup, olayların faili-yaratıcısı olduğu kadar değerlendirilmesi-ifadelendirilmesi aracı** olup, üç klasik işleve sahiptir.

• **Hesap birimi aracıdır.** Mal ve hizmetlerin fiyatlarının belirlenmesinde, borçların değerlerinin belirlenmesinde, muhasebe işlemlerinde hesap birimi olarak kullanılır.

• **Mübadale-Değişim aracıdır.** Mal ve hizmetlerin alım ve satımında kullanılır. Özellikleri ise,

-Birim başına uygun fiyat,

-Bölünebilme,

-Kolay taşınabilme,

-Kolay taklit edilememedir.

• **Tasarruf-Değer saklama aracıdır.** Para, tasarruf amaçlı olarak da kullanılabilir.

Ancak, paranın enflasyona karşı değer kaybetmesi başka varlıklarında (altın, gayrimenkul, kıymetli evrak vb.) değer saklama aracı olarak kullanılmasına neden olur. Paranın bu temel işlevlerinden başka modern işlevleri de vardır:

• **İktisadi faaliyetleri değiştirme işlevi.** Para mübadale aracı olarak kullanılacağı için, yatırımlar üretimi artırıcı etki yapar.

• **Gelirleri yeniden dağıtma işlevi.**

• **Paranın nüfuz sağlama işlevi.**⁴¹

⁴⁰ Aysel Güney, “Muhasebe Mesleğinde Etik İlgili Düzenlemelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri “Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat 2016 Cilt:5 Sayı:1 Makale No: 09 S.1

⁴¹ A. Yasemin Yalta (2011) ” Para Teorisi ve Politikası Ders Notları”S.16 2011

Ayrıca, muhasebe ve para arasında bir çok farklılıklar var olup; bunlar şöyle sıralanabilir:

Şekil-4- Muhasebe ve Para Arasındaki Farklar

Para	Muhasebe
Hareketlidir, elden ele dolaşır.	Hareketsizdir, elden ele dolaşmaz.
Hareketleri izlemez, kendi hareketleri izlenir.	Paranın hareketlerini veya para ile ifade edilen iş ve işlemleri izler.
Paranın, değişim hesap birimi ve tasarruf aracı olma fonksiyonları vardır.	Kayıtlama, sınıflandırma, belirtme aracı olma fonksiyonları ve raporlama fonksiyonları vardır.
Hükümler hakkını ifade eder. Paraya hakim olan bir çok varlık ve kaynağa da sahip olur.	Bilgi verme hakkını ifade eder. Verilen bilgiler ile gerçek ve tüzel kişilerin tanınması kolaylaşır.
Taşınabilir, değiştirilebilir, saklanabilir ve ticari hayatın tamamında yer alır, belirleyicidir.	Doğruluk, gerçeklik, güvenilirlik, karşılaştırılabilirlik esas olup, ticari hayatın sonuçlarını izler.
Değer kazandırır, satın alma gücünü artırır.	Bilgi sağlar, güven kazandırır.

Paranın, bir diğer önemli rolü ise; çift paralı ekonomide kendisini gösterir. Gerçek ve tüzel kişilerin mali nitelikteki olayları çıkar gruplarının bilgilerine sunulması muhasebenin raporları ile gerçekleşir. Gerek genel durumu yansıtan faaliyet raporları ve özel amaçlı raporlarda, gerekse yasal ve zorunlu raporlar olan bilanço, gelir tablosu ve beyannamelerde yer alan bilgiler şirketlerin finansal durumunu ve kaynak bileşimi/varlık yapısını doğru ve adil olarak yansıtmamaktadır. Çünkü bu takdire göre değişmekte olup; bu amaçla hem uluslararası alanda IAS ve IFRS ulusal alanda ise; TMS ve TFRS düzenlenerek gerçek ve tüzel kişilerin hem dönemler itibarıyla hem de sektörel olarak mukayese edilme olanağı yaratılmıştır.⁴²

Burada uluslararası muhasebe ve muhasebe standartlarının uluslararası olarak uyumlu hale getirilmesi, aksi takdirde ülkeye spesifik, farklı yasal normlara göre üretilen, uluslararası düzeyde faaliyet gösteren şirketlerin yıllık mali tablolarının karşılaştırılabilirliğini veya yorumlanabilirliğini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ancak enflasyon paranın hesap/ölçü birimi olma işlevini bozarak değer ölçümlerinde bozması sonucu her ne kadar ülkemizde uygulaması kaldırılmış olsa dahi Enflasyon

42 Ege Cansen: "Oyunun Kuralı", Sözcü Gazetesi 18 Haziran 2017, S.7

Muhasebesi düzeltmeleri yapılmakla birlikte mali tabloların ve finansal yapıların bozulmasının diğer önemli ve daha büyük nedeni olan Devalüasyon sürmektedir. Devalüasyon düzeltmesi yapmak zorunlu olmadığı için gerçek ve tüzel kişiler finansal tablolarını düzeltilmemiş olarak yayınlamaktadır. Bu durumda doğru ve adil olarak anlamak söz konusu olmadığı gibi finansal tablo kullanıcıları anlamsız hale gelen finansal tablo sayıları ile ilgili olarak yanlış ve yanıltıcı sonuçlara ulaşmaktadır.⁴³

3.1.6. Denetim ve Muhasebe

Muhasebenin ilk kayıtlarına günümüzden 13 yy. önce Pireneler’de Fransa-İspanya sınırında bir mağarada rastlanmasıyla beraber, M.Ö. 11. yy.da Çin ve 4. yy.da Yunanistan’da mevcut devlet denetimi kayıtlarına rağmen, modern denetim 19. yy.da gelişerek, dünya çapında büyük tutarlarda para hareketini içeren kamu faaliyetlerinin bağımsız ve objektif biçimde değerlendirilmesini sağladı. İngiltere’de, Genel Muayene Ofisi 1857’de, ABD.’nde 1921’de kurulan Genel Muhasebe Ofisi 2004’te Devlet Hesap Verilebilirlik Ofisi olmuştur.

Denetim uygulamaları, Enron, Worldcomm ve onların denetim firması Arthur Andersen’in 2000 ve 2008’in başlarında Wall Street’in mali çöküşünün ardından, daha çok önemsenerek büyük gelişmeler yaşanmış olup; bu durum ateşlenmeye devam edilmektedir. Ancak bu ateşli hal muhasebeyi de etkilemiş ve aslında ilk muhasebe başlanmış faaliyetler boyunca büyüyerek sürmüş ve muhasebe denetimi ile yangın ortaya çıkartılmıştır.⁴⁴

3.1.6.1. Muhasebe ve Muhasebe Denetimi

Muhasebe ve Muhasebe Denetimi, bir işletmenin/şirketin finansal faaliyetleri ve kayıtlarıyla ilgili çok önemli iki süreçtir.

Bilindiği üzere, **muhasebe**, bir kurum veya işletmenin finansal işlemlerini, kayıtlarını, beyanlarını, karlılığını ve finansal durumunu saptama, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve sunma sürecini ifade eden işin ve işletmenin uzmanlaşmış sürekli dilidir. **Denetim** ise, bir işletmenin veya örgütün mali kayıtlarının veya beyanlarının eleştirel incelemesini ifade eder. Tüm ayrı tüzel kişiler için zorunludur. M. Denetimi, finansal tablo ve hesapların nihai hazırlığı sonrasında gerçekleştirilir.⁴⁵

⁴³ Ege Cansen:”Oyunun Kuralı”, Sözcü Gazetesi 18 Haziran 2017, S.7

⁴⁴ <https://www.accountingedu.org/accounting-vs-auditing.html>, Erişim Tarihi:08.10.2019

⁴⁵ Difference between Accounting and Auditing”, <http://www.differencebetween.net/business/difference-between-accounting-and-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

Şekil-5-Muhasebe ve Muhasebe Denetimi İlişkileri

Kaynak: Laura Chapman, "Define Accounting Information", August 13, 2018 ,<https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html>, Erişim Tarihi:08.10.2019

Bir diğer ifadeyle; devamlı bir süreç olarak **Muhasebe**, bir kurumun performansını, karlılığını ve finansal durumunu göstermek amacıyla, Muhasebe ve Raporlama Standartları ışığında bir kurumun hesaplarının kaydını sistematik olarak tutmak ve mali yılın sonunda finansal tablolarının hazırlanması anlamı taşırken, periyodik bir süreç olarak **Muhasebe Denetimi**, bir gerçeği ortaya çıkarmak için, bir örgütün mali beyanının ne ölçüde doğru ve adil bir bakış açısı sağladığını belirlenmesini amacıyla Denetim Standartları ışığında bir kuruluşun hesap defterlerinin ve mali tablolarının incelenmesi anlamı taşır.

Denetleme, finansal tabloların teftiş ve yasal denetimini gerçekleştirmeyi ve finansal tabloların ve kayıtların firmanın fiili mali durumunun gerçek ve adil bir yansıması sağlayıp sağlamadığına dair adil ve tarafsız bir görüş vermeyi içerir. Genelde dış denetçiler, ortaklar veya düzenleyiciler adına yürürlükteki yasalar hükümleri uyarınca denetim görevini yerine getirir. Denetim çalışmalarının kapsamı yürürlükteki yasalarla belirlenir. Denetim, iki ana kategoriden oluşur. İç denetim ve dış denetim. İç denetim, genellikle kurumun bir çalışanı olan bir iç denetçi tarafından yapılır. Dış denetim, hissedarlar tarafından atanan dış denetçi tarafından yapılır.⁴⁶

⁴⁶ "Difference between Accounting and Auditing",<http://www.differencebetween.net/business/difference-between-accounting-and-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

Şekil-6-Denetim Süreci

Kaynak: Laura Chapman, "Define Accounting Information", August 13, 2018, <https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html>, Erişim Tarihi:08.10.2019

Muhasebe ve denetim arasında bazı benzerlikler olup, bunlar şunlardır:

-Hem muhasebe hem de denetimin temel süreçlerinin çoğu benzerdir. Her ikisi de muhasebe temelleri ve ilkeleri hakkında kapsamlı bir bilgiye ihtiyaç duyar .

-Her ikisi de genellikle muhasebe derecesine sahip kişiler tarafından yapılır.

-Her ikisi de defter tutma, hesaplama ve analiz için gerekli prosedürleri ve teknikleri kullanır.

-Hem muhasebe hem de denetim, finansal tabloların ve kayıtların, bir şirketin/işletmenin fiili mali durumunun adil bir yansıması olmasını sağlamaya çalışır.⁴⁷

⁴⁷ Difference between Accounting and Auditing", <http://www.differencebetween.net/business/difference-between-accounting-and-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

Bunun yanı sıra; muhasebe ve denetim arasında;

-Tanımı Açısından,

-Amaç Açısından,

-Faaliyetlerin Kapsamı ve Önemi Açısından,

-Dönem/Süreç Açısından,

-Odak, Odaklanmak Açısından,

-Hukuki Durum, Yükümlülük ve(Raporların) Sorumluluğu Açısından,

-Faaliyetleri Yürütenler Açısından,

- Vasıf Açısından,

-Ücretlendirme Açısından,

-Ortaklar Toplantısı Katılım Açısından,

- İşten Çıkarma Ve Yargılama Açısından,

farklılıklar söz konusudur.⁴⁸

3.1.6.2. Muhasebe Denetimi ve Adli Muhasebe

Muhasebe ve Muhasebe Denetimi birbiriyle ilişkilidir ve birbirleri ile el ele giderler. Muhasebeci tarafından yapılan iş ve işlemler, denetçi tarafından kontrol edilerek onaylanmıştır. Temel muhasebe çerçevesi/sistemi işletmede kurulmazsa, denetçinin görevi anlamsız olacaktır. Ayrıca, muhasebecinin yaptığı iş ve işlemleri belgelendirecek kimse yoksa, Mali Tablolarda sunulan verilerin güvenilirliği konusunda kesin bir güvence sağlanacaktır. Bir denetçi muhasebeciler tarafından yapılan işe değer katar. Ayrıca, ikisi özellikle organizasyonda süreçlerin kurulması durumunda el ele çalışabilirler. Muhasebeci tarafından tasarlanan ve uygulanan kontroller denetçi tarafından test edilebilir. Varsa yüksek riskli alanlar olan kontrol boşlukları da denetçiler tarafından belirtilebilir. Denetçiler deneyimlerini ve uzmanlıklarını kullanabilir ve süreç iyileştirmeleri için uygulanabilir öneriler / çözümler sağlayabilir. Bunlar daha iyi risk yönetimi için muhasebeci tarafından uygulanabilir.⁴⁹

Muhasebeciler ve denetçiler tarafından birlikte oluşturulan bu iç kontroller genellikle yönetim tarafından onaylanır. Bir makinenin bir belge hazırlayacağı (örneğin bir nakit kuponu) ve üst düzey tarafından onaylanmasını sağlayan manuel bir üretici kontrol sistemi kadar basit

⁴⁸ Difference between Accounting and Auditing”, <http://www.differencebetween.net/business/difference-between-accounting-and-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

⁴⁹ Accounting vs Auditing – Top 11 Differences You Must Know!, <https://www.wallstreetmojo.com/accounting-vs-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

olabilirler. Bu kontroller ayrıca, ERP'de, benzersiz bir firma kimlik numarasını kontrol ederek, yinelenen bir satıcı defterinin oluşturulmasını vurgulayacak ve reddedecek olan yerleşik bir özellik kadar karmaşık olabilir.⁵⁰

Tüm bunlara rağmen muhasebe ve muhasebe denetimini de yetersiz kaldığı büyük olaylar sonucu muhasebe yazınına adli muhasebe kavramı girmiştir.

Adli muhasebe, bir şirketin finansal tablolarına bir inceleme yapmak için bir muhasebe, denetim ve soruşturma zekası karışımı kullanır. Bu nedenle, adli muhasebe, dava perspektifinden bir muhasebe analizi sağlar. Adli muhasebeciler genellikle finansal kanıt biriktirmeyi, teknik uygulamaları geliştirmeyi, toplanan bilgileri organize etmeyi ve bulgularını mahkemede verilen raporlar veya sunumlar şeklinde iletmeyi içeren bir süreçtir. Söylemeye gerek yok, adli muhasebeciler yasal işlem hakkında iyi bir bilgiye sahip olmalıdır.

Adli muhasebe, mali dolandırıcılıkların bariz oluşumu, muhasebe uygulamalarının bütünlüğü ile ilgili sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu davalar, şirketlerin yatırımcılarına doğru bilgi göstermedikleri ve finansal tablolarının uygunsuz açıklamalarını sağladıkları anlamına gelir. Bunun gibi skandallar ve sahtekârlıklar, şirketin imajını zedelemektedir ve hissedarını ve kamuoyunun güvenini yitirmektedir. Etkin bir sermaye piyasasının gelişimi için kaliteli finansal raporlama çok önemlidir. Bu nedenle, bu tür dolandırıcılıkların tespiti ve önlenmesi için mikroskobik bir inceleme düzeyi getirmek zorunludur. 1946'da belirtilen bir terim olan Adli Muhasebe, bu beyaz yakalı suçların ardındaki hikayeleri çözmek için kendi analitik prosedürüne sahip bir araştırma alanıdır.⁵¹

Adli Muhasebeci soruşturma sürecinde çok sayıda istatistiksel araç ve teknik kullanmakta olup; bazıları şunlardır:⁵²

- **Benford Yasası:** İncelenen bir değişkenin hata mı yoksa sahtekarlık mı olduğunu tespit etmede kullanılan matematiksel bir araçtır.
- **Göreceli Boyut Faktörü (RSF):** RSF, belirli bir veri setinde en büyük sayının en büyük ikinci sayıya oranıdır. Bu teknik, verideki en yüksek sayıyı belirlemekle birlikte bazen sayıdaki ikinci en yüksek veriyle ifade edilmekte olup; aykırı olan kayıtlar daha fazla araştırma için dikkate alınır.
- **Veri Madenciliği Teknikleri:** Bu programlar otomatik olarak yeni, beklenmedik ya da örtük bilgiler ya da kalıplar için çok miktarda veri taramak üzere tasarlanmıştır. Veri madenciliği teknikleri üç şekilde yapılabilir: Keşif, Tahmine dayalı modelleme ve Sapma ve Bağlantı analizi.

Ayrıca, Adli Muhasebeciler tarafından yaygın olarak kullanılan Veri Çıkarma ve Finansal Analiz için çeşitli bilgisayar yazılımları vardır.

⁵⁰ <https://www.wallstreetmojo.com/forensic-accounting/> Erişim Tarihi:08.10.2019

⁵¹ <https://www.wallstreetmojo.com/forensic-accounting/> Erişim Tarihi:08.10.2019

⁵² Accounting vs Auditing – Top 11 Differences You Must Know!, <https://www.wallstreetmojo.com/accounting-vs-auditing/>Erişim Tarihi:08.10.2019

Son olarak, Muhasebeciler ve denetçiler sayılarla iyi olmalılar. Bu, hesap makineleri ve hesap çizelgeleri matematiğin söz konusu olduğu ağır kaldırmanın çoğunu yaptığından, çok boyutlu hesaplamanın çalışma bilgisinin gerekli olduğu anlamına gelmez. Bununla birlikte, her iki kariyerdeki profesyonellerin, nicel analizlerle hızlı ve güvenli olmaları gerekir. Rakamlarla çalışırken kolayca karışan ve sürekli hata yapanlar her iki kariyeri de sinir bozucu bulacaklar.

Ayrıca, muhasebeciler ve denetçiler genellikle finansal tabloları hazırlamak ve gözden geçirmek, envanteri konuşmak ve gelecekteki satışları tahmin etmek gibi görevleri yapmak için ekipler halinde çalışır.⁵³

3.2. Belirsizlik ve Muhasebeyi Etkileyen Faktörler

Belirsizlik çoğu kez yaşam boyu bir iplik gibi gerçekleşerek, hızla ciddi bir sorun haline gelmektedir. Hem profesyonel hem de özel olarak, her karar ve eylemin eleştirel bir şekilde sorgulanması anlamı taşımayan belirsizlik, kendine güvensizlik ve tüm davranışların şüpheler tarafından belirlenmesidir. Bu derecedeki belirsizlik yalnızca yorucu olmakla kalmaz aynı zamanda kendi/kişisel başarıları da engelleyerek, hedeflere ulaşılama suçlamasıyla sonuçlanır. Kendine güvenmeyen ve belirsizlikle yönlendirilenler her zaman yeni sorunlar yaratır, gittikçe inkarcı olarak, rol modelinin kötü bir kopyası haline gelir. Ancak güvensizlikten kurtulur ya da üstesinden gelirse tüm olumsuz düşünce davranış ve eylemleri de bırakılabilecek bir duruma erişir.⁵⁴

3.2.1. Genel Olarak Belirsizlik

Belirsizlik içinde kalan ya da şüphe içinde olan bir kişi, kendi yeteneklerini veya kararların, çevre, yaşam veya gelecekteki planlama yolunu (hatta devlet/kamu ile ilişkilerini) kendisini sorgulamaksızın belirlemektedir. Bu durumun, tümüyle kontrol edilemediği, sonuçların doğru bir şekilde öngörülemeyeceği ve saptanamadığı ya da bizi etkileyen olayları etkileyemediği hissi doğduğunda kişi/kurumlar kendini güvensiz hisseder. Çünkü; belirsizlik, insanla/kişinin her şeyi anlaşılabilir ve somutlaştırma gereksinimi ile çelişir. Güvensizlik, kararsızlık, belirsizlik, hatta şüphe ve endişeler genellikle eş anlamlı olarak kullanılır.⁵⁵

Şirketler, devlet kurumları tarafından alınan kararlar gibi gelecekteki sonuçları etkileyen tüm değişkenleri kontrol edemezler. Şirketler belirsizliği tanımak ve kaydetmek için sıklıkla farklı yöntemler kullanırlar. Örneğin, tahmini piyasa değerini belirlemede kullanılan yöntem nakit akışını ve bir şirketin genel değerini etkileyebilir. Bir şirket seçici olarak hayatta kalma kabiliyeti hakkındaki belirsizlik hakkındaki açıklama belgelerini sağlayabilir ancak bu belirsizliği mali tablolarına yansıtmak istemeyebilir. Zira şirketler belirsizlik ve ilgili tahminler konusunda subjektif değerlendirmeler sunma eğilimindedir. Yüksek veya karmaşık bir

⁵³ <https://www.investopedia.com/articles/professionals/120415/career-advice-accounting-vs-auditing.asp>, Erişim Tarihi:08.10.2019

⁵⁴ <https://karrierebibel.de/unsicherheit/#Unsicherheit-wird-schnell-zum-ernsthaften-Problem>, Erişim Tarihi 05.10.2019

⁵⁵ <https://karrierebibel.de/unsicherheit/#Unsicherheit-wird-schnell-zum-ernsthaften-Problem>, Erişim Tarihi 05.10.2019

belirsizlik düzeyi, genellikle belirsizliklerin varlığını ve etkisini doğrulamak ve nesnel olarak değerlendirmek için finansal uzmanlara gereksinim duyulur.⁵⁶

İşte tam burada ortak bir araca duyulan büyük gereksinim kişiler arasında konuşmayla yani dilleri aracılığıyla giderilir. Burada dil, iki anlamı olan bir iletişim ölçüsü olup,

❖ **öncelikle ağızımızda yer alan ve çeşitli resim, yazı, dil, harf, rakam, sembol ve işaretler ile temsil edilen-kodlanan ham-işlenmemiş gerçekler yada izlenimler olan ve bilginin alt yapısını (asıl maddesini) oluşturan verilerin iletişimini sağlayan dil ve**

❖ **bu verilerin insan beyninde işlenip yargı haline dönüşerek birbirimizi anlamamızı sağlayan dildir.**

Bu yönüyle dil, canlı cansız tüm varlık aleminin en önemli iletişim aracıdır ve ikinci anlamıyla gözler, gönüller, mimikler, davranışlar ve eylemlerle kendini gösterir. Yani, dil bilgileri kullanarak bilinmeyenleri bilinirleştirmekte belirsizlikleri gidermektedir. İşletmeler de, bu işlev muhasebenin olup; **işletmelerin sinir sistemi olarak iletişimde bulunmaktadır.**

Muhasebedeki “*belirsizlik*”, sınırlı veya eksik bilgi nedeniyle sonuçları öngörme zorluğunu ifade eder. Finansal tablolar genellikle gelecekteki finansal raporlamayı ve işlemleri etkileyebilecek kontrol edilemeyen olaylara dayanan öngörülerini ve diğer bilgileri içerir. Genel olarak kabul edilen muhasebe standartları, belirsizliğin finansal tablolara yansıtıldığı süreçleri sağlar. Muhasebeciler, bazı finansal işlemlerde doğası gereği kısmen belirsizliklerin farkında olup; buradaki zorluk belirsizliği tanımak ve bilgileri bir şirketin daha gerçekçi bir finansal resmini yansıtacak şekilde kullanmaktır.⁵⁷

Bunun yanı sıra muhasebe belirsizlik kavramı risk ve olasılık kavramlarını da kapsamakta olup bu kavramlar hem kuramsal açıdan hem de uygulama açısından birbiri yerine kullanılmasına bağlı olarak; bu kavramlarında ele alınması uygun olacaktır.

3.2.1.1. Belirsizliğin Nedenleri

Dünden bugüne değin, yönetilen değil, şikayet edilen bir kavram olarak karşılaşılan belirsizliğin en önemli nedenleri, çok değişik faktörlere bağlı olarak oluşan ekonomik, siyasal, hukuksal, sosyal ve kültürel, bilimsel ve teknolojik vb. değişim ve gelişimlerdir. Bununla beraber kişilerden ya da kurumlardan kaynaklanan düşünce ve uygulamalar ve sosyal olaylar ile doğa olayları da belirsizlik nedeni olabilmektedir. Bu nedenlerin belirlenmesi ve alınacak tedbirler yaşamda belirsizliğin kaçınılmaz oluşu yani her zaman söz konusu olabileceği, onu bir stres kaynağı olarak görmek yerine iyi irdeleyerek yönetilebilmesinde büyük önem taşır. Buna bağlı olarak ta öncelikle belirsizliğin tanımlanması ve türlerinin belirlenerek doğru

⁵⁶ Gail Sessoms:” Accounting Definition of Uncertainty”<https://smallbusiness.chron.com/benefits-accounting-principles-69117.html>,Erişim Tarihi 05.10.2019

⁵⁷ Gail Sessoms:” Accounting Definition of Uncertainty”<https://smallbusiness.chron.com/benefits-accounting-principles-69117.html>,Erişim Tarihi 05.10.2019

enstrümanların kullanılması gerekmele birlikte yaşamda belirsizliğin kaçınılmaz olduğunu kavrayıp, onu bir stres kaynağı olarak görmek yerine iyi irdeleyerek yönetmek olasıdır.

Belirsizlik, kaynak nedenleri yerine yönetsel açıdan farklılıkları ile irdelendiğinde dört farklı kategoriyle karşılaşılmakta olup; bunlar;

- *Belirgin değişkenlik,*
- *Öngörülebilir belirsizlik,*
- *Öngörülemeyen belirsizlik, ve*
- *Kaosdur.*

Gerek proje yönetiminde, gerekse kurumsal stratejilerin belirlenmesinde bu farklı risk kategorileri için farklı araçlar kullanılmalı ve yöneticilerin de kullandıkları araçları zenginleştirmeleri gerekir. Doğru kararlar alabilmek için; *dünyanın sadece şu anda nasıl olduğunu değil, gelecekte nasıl olacağı da hesaba katılmalıdır.*⁵⁸

Bu nedenlerle belirsizliği ve ortaya çıkış nedenlerinin iyi anlamak doğru kararlar alabilmenin esasını oluşturur. Belirsizliğin en önemli nedenleri; pek çok nedene bağlı olarak ortaya çıkan değişiklikler sonucu;⁵⁹

- Belirsizliğin tanımlanamaması,
- Ölçülme olanağının bulunmaması,
- Belirsizliği yok edecek bilgilerin elde edilememesi
- Geleceğin bilgilerinin bilinmemesi,

olup; bu hususta geliştirilen yöntemlerde yetersiz kalmaktadır.

Örneğin, birçok küçük sebepten kaynaklanan değişkenliklerin oluşturduğu belirsizliğin istatistiksel dağılımı bilinir. Dolayısıyla, duyarlılık analizleri kullanılarak, değişkenliğin olası etkileri ve sınırları belirlenir. Yönetimsel açıdan belli kritik noktalarda acil durumlarda kullanılmak üzere ekstra kaynakları kullanıma hazır bulundurmak en yaygın olarak kullanılan yoldur. İstatistiki kontrol yöntemleri kullanılarak bu tip değişkenliğin kök nedenleri bulunması ve ortadan kaldırılmasıyla değişkenliği azaltmak acil durum için hazırda bulundurulan ekstra kaynak ihtiyacını azaltır, verimliliği artırır.

Öngörülebilir belirsizlik, gelecek ile ilgili hangi durumların gerçekleşebileceği hakkında iyi öngörülerin olduğu, ancak bu durumlardan hangisinin gerçekleşeceğinin bilinemediği durum olup; yöneticiler karar ağaçları kullanarak farklı sonuçlara göre izlenecek yolu belirleyerek, bu durumların gerçekleşme ihtimallerini etkileyecek tedbirler almalıdır.

⁵⁸ <https://arge.com/makale/belirsizligin-yonetimi/>, Erişim Tarihi:09.12.2019

⁵⁹ <https://arge.com/makale/belirsizligin-yonetimi/>, Erişim Tarihi:09.12.2019

Öngörülemeyen belirsizlik de olasılıklar sayılamayacak kadar çok olabildiği için karar ağaçlarının sorunu çözememesi nedeniyle, potansiyel tüm sonuçlara çözüm bulmak yerine, “tipik” sonuçlar için yaratıcılığı önemseyen ve stratejilerin senaryoları karşısında esneklik ve dayanıklılıklarını kontrole olanak veren senaryo analizleri kullanılması en yararlı seçenektir.

Genellikle geçici bir sürede geçerli olup; **risklerin en yüksek olduğu kaosta** ise, özellikle yeterli kaynağa sahip oyuncular yaptıkları seçimlerle geleceği şekillendirebilirler. Daha küçük yatırımlar yapmayı seçen oyuncular ise; kaos durumunda büyük oynamak yerine oyunda kalmak için gerekli minimum yatırımlarla gelecek için seçeneklerini açık tutarlar.⁶⁰

Bu çalışmada belirsizlik nedenlerini hangi tür olursa olsun aşağıdaki sınıflanabilir.

-*Kişilerden kaynaklanan nedenler,*

-*Kurumlardan(Organizasyonlardan) kaynaklanan nedenler,*

-*Toplumsal nedenler,*

-*Çevresel/doğal nedenler*

Yapısı gereği *belirsizliğin tanımlanamaması, ölçülme olanağının bulunmaması, belirsizliği yok edecek bilgilerin elde edilememesi ve en önemlisi geleceğin bilgilerinin bilinmemesi* gerçek ve tüzel kişiliklerde oluşabilecek maddi ve gayri maddi kayıpları, zarar ve yitimlerin belirleyicisidir. Çünkü belirsizliğin yok edilmesi imkansız olup, onunla yaşamak öğrenilmeli ve sonuçlarına karşı hazırlanmalıdır. Şimdi bu nedenleri inceleyelim.

Kişisel nedenler: Bunlar, şirketlerde yönetici, ortak ve kurucu, hissedar yatırımcı, danışman CEO ve benzeri unvanlarla karar vericilerin yanlış hatalı gereksiz ya da zamansız kararların ortaya çıkarttığı belirsizliklerdir. Örneğin KOBİ’lerde liderlik ve tüm yönetim görevleri çok güçlü bir biçimde yöneticilerin üzerindedir. Bu yöneticilerin büyük bir çoğunluğu kararlarını sezgisel karaktere sahip kendi öznel görüşlerine göre, belirlemekte ve kontrol edilememektedir.

Sezgisel yaklaşım, özellikle sezginin analiz edilen ve değerlendirilen veri ve bilgilerle desteklenmemesi durumunda ya da tüm veri ve bilgilere sahip olunmaksızın yabancı düşüncelere bağlı olarak kararlar alınması durumunda yanlıştır. Çünkü iflasların (ve büyük maddi kayıpların) nedeni bu kararlar olup; bu hususta 124 idareci tarafından yapılan bir anket çalışmasında devam eden 19.000 adet iflas davasının %79’unda kontrol eksikliği en sık rastlanılan iflas nedenlerinden birisidir.⁶¹

Örnek olarak, nakit akış tablosunun hazırlanmasında şirketin muhasebe ve finans çalışanlarına, göre yapılan mali analizlere önem vermeksizin sadece kendi bilgi deneyim ve sezgilerine göre davranılması sonucu oluşacak belirsizliğin ödeme gücünün kaybedilmesi neden olabilmesi verilebilir. Ayrıca, yöneticilerin *pratik zekâ ve genel kültür yapısı ile özgünlük*

⁶⁰ <https://arge.com/makale/belirsizligin-yonetimi/>,Erişim Tarihi:09.12.2019

⁶¹ <https://www.controllingportal.de/Fachinfo/Grundlagen/Fehlendes-Controlling-und-unzureichendes-Rechnungswesen-Typische-Risiken-von-KMU.html>,erişim Tarihi 29.11.20199

yaratabilme, zamanı kullanabilme, kriz yönetebilme stres yönetimi, planlama, programlama, öngörebilme yeteneklerinin olmayışı da kişisel nedenlerdendir.

Kurumsal nedenler: Son günlerde başta Endüstri 4.0 ve BİT olmak üzere yaşanan tüm gelişmeler kurumları/organizasyonları değişime yöneltmekte olup; bu değişime karşı çıkmamanın olanaksızlığı yada kaçınılmaz olduğu bilinci değişimin, nasıl gerçekleştirileceğine göre daha önceliklidir. Bu bilinçle davranılarak, gelişmiş ülkelerde özel sektör kuruluşlarıyla birlikte, tüm organizasyonlar mevcut örgüt yapılarını, sistemlerini ve süreçlerini yeniden kurmakta ve tüm bu gelişmeler “yeniden düşünmeyi” gerekli ve kaçınılmaz kılmaktadır.

Bunun sonucu “ herhangi bir organizasyonda yapı, sistem, süreç ve uygulanan politikalarda hızlı ve radikal yeniden tasarım ve değişiklikler yapılarak organizasyonun daha yüksek bir performansa ulaşmasını ve bir atılımı gerçekleştirmesini amaçlayan yeni bir yönetim tekniğidir. Bir başka ifadeyle, değişim mühendisliği bir atılım (breakthrough) stratejisi ile organizasyonda performans düzeyini yükseltmek ve daha sonra bu performansın sürekliliğini sağlamak için geliştirilmiş bir yeni yönetim tekniğidir.” biçiminde tanımlanan “**değişim mühendisliği/değişim yönetimi**” uygulamaları başlamıştır.⁶²

Değişim yönetimiyle özellikle, maliyet, kalite, esneklik ve hız ve zaman vb. performans ölçülerine uygunluk sağlanması amacıyla “**Halen yapılanları neden ve niçin bu şekilde yapıyoruz?**” vb. sorulara yanıt aranmakta ve klasik yaklaşımlar terk edilmektedir.

Artık şirketler/işletmelerin yöneticileri, klasik modelleri bırakarak, değişimi küçük parçalara ayırmak ve sonra bu parçaları yönetmek yerine dinamik bir değişim anlayışını benimseyerek, artık değişimi oluşturan tüm parçaları bir bütün olarak dengeli bir şekilde koordine etmek zorundadır. Bu açıdan organizasyonların ve çalışanların yaratıcılık ve piyasa liderliği gibi performans hedeflerine hızlı ve etkin bir biçimde erişebilmesini sağlayan değişim yönetimi, yeni bir disiplin olarak belirsizliği karşı yöneticilere ışık tutmaktadır.⁶³

Organizasyonları (holdingler, şirketler, küçük ve orta ölçekli firmalar, kamu iktisadi teşebbüsleri, kamu kurumları vs.) değişime zorlayan faktörler şunlardır:⁶⁴

- Globalleşme ve rekabet,
- Uluslararası ve bölgesel entegrasyonların önem kazanması,
- Bilgi teknolojilerinde ki gelişmeler,
- Malzeme teknolojisindeki gelişmeler,
- Yeni teknolojik buluşlar,

⁶² Coşkun Can Aktan; “Organizasyonlarda Değişim Yönetimi: Değişim Mühendisliği”, Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2011 Issn: 1309 -8039 (Online)

⁶³ Tekin Akgeyik; “Değişim Yönetimi: İnsan Kaynakları Yönetiminin Yeni Görev Alanı” İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 40. Seri / Yıl 2001,S:105-106

⁶⁴ Coşkun Can Aktan; “Organizasyonlarda Değişim Yönetimi: Değişim Mühendisliği”, Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2011 Issn: 1309 -8039 (Online)

- *Yeni oluşan pazarlardan pay kapma yarışı,*
- *Ekonomik kalkınmanın itici gücünün insan kaynağı olduğunun anlaşılması,*
- *Müşterilerin bilinçlenmesi ve müşteri beklentilerinin değişmesi,*
- *Uluslararası ticarete standardizasyona gidilmesi,*

Burada hareket noktası **"Değişim her zaman vardır, var olacaktır ve değişmeyen tek şey değişimdir."** bilinci olmalıdır.

Toplumsal nedenler: Bunlar çok geniş yelpazede görülebilen ve buna göre de anlam ve mahiyeti değişiklik gösterebilen toplumsal olayların oluşturduğu nedenlerdir. *"Birden fazla kişinin toplu faaliyetlerde bulunmak amacıyla bir araya gelerek veya getirilerek ortak hareket etmeleri"* olarak tanımlanan sosyal olaylarda *"ortak hareket"* ve *"legal veya illegal bir gösterinin varlığı"* büyük önem taşımakta olup; en önemli ögesi birden fazla kişiyle gerçekleştirilmesidir. Genel olarak her olayı gerçekleştiren kişileri arasında lider veya liderler bulunmakta ancak, toplumsal olayı belirleyicisi liderlerin etrafında toplananların, lider kabul edilene destekleyen hal ve hareketleridir. Kendi başına hareket eden ve hareketleri diğerlerince desteklenmeyenlerin eylemleri toplumsal olay değildir. Eğer grupça onaylanmayan eylemler de birden fazla kişi tarafından gerçekleştiriliyorsa birden fazla toplumsal olay vardır.⁶⁵

Bu durumlarda yaşanan toplumsal olayların sonucu nereye gidecek kestirmek olanaksızdır ve büyük bir belirsizlik söz konusudur. Çünkü; toplumsal olayların failleri genelde kamu politikalarının mağdurları olanlar ya da mağduru olduklarını düşünenlerdir ve onların ne düşündüklerini, ne yapacaklarını ve olayları nerelere kadar götürebilecekleri tümüyle onlara bağlı olup; genelde intikam amaçlı tutum tavır ve davranışlar sergilerler.

Ayrıca savaş, işgal, devrim, şiddet hareketleri (anarşi ve terörde kısmen)ile göçler de birer sosyal olarak belirsizlik nedenidir.

Çevresel Nedenler: Bunlar tümüyle doğal olayları kapsamakta ve tümüyle insan iradesi dışında gerçekleşmekle birlikte insanın doğa üzerinde ki olumsuz davranışları da tetikleyici olabilir.

3.2.1.2.Belirsizlik Risk Ve Olasılık Arasındaki İlişkiler

*"Kurumların hedeflerini gerçekleştirmesini engelleyecek, kayıplara neden olabilecek her türlü olayın gerçekleşme olasılığıdır."*⁶⁶ biçiminde tanımlanan risk kavramı, özellikle yakından ilişkili olduğu ve *"Olasılık, vuku bulması olası olayların toplam sayılarının, daha sübjektif olaylara karşı meydana gelme oranıdır."* biçiminde tanımlanan olasılık kavramının iyi anlaşılmasına bağlıdır. Çünkü olasılık yaygın olarak;

⁶⁵ Bahadır Sahin ; "Toplumsal Olayların Kamu Politikaları Üzerindeki Etkisi", Elif Yayınevi January 2014 S.2

⁶⁶ Gürdoğan Yurtsever; "İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değer"Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2015 Cilt: 52 Sayı: 602,S.98

-bir inanç veya beklenti ve

-istatistikçiler tarafından yorumlanan rastlantı veya şansa oluşan fiziksel olaylar

anlamlarında kullanılmaktadır.⁶⁷

Geleceğe yönelik kararlarda kullanılacak verilerin önceden kesin olarak bilinmesi mümkün değildir. Risk, bir olayın olasılık dağılımının bilindiği, belirsizlik ise, bu dağılımın bilinmediği durumlardır. Risk ve belirsizlikte istatistiksel olarak da ayrıma gidilebilir. Buna göre, istatistiksel olaylar için risk, istatistiksel olmayan olaylar için belirsizlik söz konusu olur. İstatistiksel olaylar yinelenebilir niteliktedir. Belirsizlik teriminin risk terimiyle birlikte sık olarak kullanılmasından dolayı risk ve belirsizlik terimleri arasındaki ilişkinin açıklanması daha uygun olacaktır. Buna göre; **“belirsizlik, gelecekte ne olup ne olmayacağı bilgisinden yoksun şüphelerle dolu bir fikri durumudur.** Yani; **“belirsizlik gelecekte gerçekleşecek olayların kesin şekilde tahmin edilememesidir.** Biçiminde anlaşılması durumunda ise; aslında bireylerin, işletmelerin, ülkelerin, hatta dünyanın belirsizlikler içinde olduğu kabul edebilir.⁶⁸

Birçok olasılıklarla temsil edilebilen **“ölçülebilir belirsizlik ve olasılığın bulunmadığı”** ölçülemeyen belirsizlik arasındaki kavram farklılığında genelde şüpheli bir yaklaşım vardır. Ölçülebilir belirsizlik daha çok tercih edilebilen bir seçenek iken, ölçülemeyen belirsizlik karar vericilerin verecekleri kararla ilgili kararlarını destekleyecek istatistikî bilgileri bulamadıklarından dolayı yöneticiler tarafından fazla tercih edilmemektedir. Yani belirsizlik mutlak bir kavram iken, risk ise belirsizliğin belirli bir özneye uygulanmış hali, risk temelinde belirsizlik olan kavramdır.⁶⁹

Kurumsal risk yönetimi açısından ise; şirketlerin/işletmelerin karşı karşıya olduğu ve gerçekleşmesi durumunda etkisi önemli veya ihmal edilebilir seviyede olabilen olumlu ve olumsuz sonuçlar yaratan, gerçekleşme olasılığı değişkenlik gösteren pek çok belirsizlik görülmektedir. Her ne kadar risk negatif olarak algılsa da pozitif etkileri de vardır. Örneğin temel finans öğretilerinden biri risk ile getirinin (risk versus return) doğru orantılı olduğudur. Yani işletmeler hiç risk almazlarsa, büyüme ve karlılık benzeri hedeflerini gerçekleştirmeleri mümkün olmayacağı için, risk sadece kaçınılması gereken bir şey değil; ama kesinlikle yönetilmesi gereken bir şeydir bilinciyle hareket etmelidirler.⁷⁰

Bir kurumun faaliyetini güvenli bir şekilde sürdürebilmesi, hedeflediği amaçları gerçekleştirebilmesi bakımından karşı karşıya kaldığı tüm riskleri bilmesi, ölçmesi,

⁶⁷ Abdurrahim Emhan;” Risk Yönetim Süreci Ve Risk Yönetimde Kullanılan Teknikler “Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, 2009 S.210-211

⁶⁸ Abdurrahim Emhan;” Risk Yönetim Süreci Ve Risk Yönetimde Kullanılan Teknikler “Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, 2009 S.210-211

⁶⁹ Abdurrahim Emhan;” Risk Yönetim Süreci Ve Risk Yönetimde Kullanılan Teknikler “Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, 2009 S.210-211 ve A. Oguz Koban;” Risk ve belirsizlik farklı kavramlar mı?”<https://www.linkedin.com/pulse/risklerimizi-y%C3%B6netebiliyor-muyuz-oguz-koban-mpa-cpa->Erişim Tarihi 10.12.2019

⁷⁰ A. Oguz Koban” Risk ve belirsizlik farklı kavramlar mı? <https://www.linkedin.com/pulse/risklerimizi-y%C3%B6netebiliyor-muyuz-oguz-koban-mpa-cpa-> Tarihi: 10.12.2019

değerlendirmesi, bunları doğru bir şekilde yönetebilmesi büyük önem taşımaktadır.⁷¹ Öte yandan, risk, bir tehlikenin ortaya çıkma olasılığı ile ilgili olup;

-tehlîke (peril),

-olasılık (probability)

boyutlarıyla bilinmekte iken, belirsizlik riski de kapsamakta ve

-bilgisizlik (ignorance) ve

-sürpriz-şok (surprise-shock).

anlamlarıyla bilinmekte olup; bu yönleriyle riskin **ex-ante(beklenen/öngörülen)**, belirsizliğin ise; **ex-post(vuku bulan/gerçekleşen)** olduğu açıktır. Risk, dönem başında belli bir tehlikenin gerçekleşmesine ilişkin olasılık hesaplaması yapılarak **öngörülebilme**kte, belli bir maliyet karşılığında, risk altındaki değerın zararına karşı **önlem alınabilmektedir**. Belirsizlik bu yönden riskten ayrılır ve ancak şok oluşunca, anlam kazanarak **öngörülemezlik** ve **önlem alınamazlık** öne çıkar. Ayrıca, risk ve belirsizlik arasında “bilgi” açısından da riskte “bilgi” varken, belirsizlikte “bilgisizlik” söz konusudur.⁷²

3.2.2. Muhasebe ve Risk

Günümüz dünyasında, küreselleşmeye bağlı olarak en önemli unsurlar haline dönüşen bilgi ve teknoloji birbirini bütünleyen iki olgudur. Aslında teknoloji bilginin somutlaşmış halidir. Tüm gerçek ve tüzel kişiliklerde rekabet gücünü korumak ve yükseltmek, piyasada kalabilmek ve piyasa payını arttırabilmek amacıyla bilgi teknolojilerine yapılan yatırımlar her geçen daha büyümektedir. Amaç riski azaltmak ve olumsuz sonuçlarını en aza indirmektir.

Öte yandan risk adı verilen ve tüm işletmeler üzerinde etkili olan bir diğer ifadeyle; işletmelerin faaliyetlerini belirleyecek, ürün ve hizmet üretimlerini aksatacak, işletme ve finansal yapı güvenilirliğini zedeleyecek faktörlerin belirlenmesi yönetilmesi kontrolü zorunludur. Bunun sonucunda “*Bir işleme ilişkin bir parasal kaybın veya bir giderin ya da zararın ortaya çıkması ile neticelenebilecek ekonomik faydanın azalması olasılığı*” olarak tanımlanabilecek risk kavramı işletme yazınına girmiştir. “*Risk yönetimi, kurumların faaliyetleri sırasında ortaya çıkabilecek risklerin önceden belirlenmesi, tanımlanması, değerlendirilmesi, ölçülmesi ve bu riskleri azaltacak veya ortadan kaldıracak önlemler bütünüdür*. Bir diğer ifade ile “*Kurumun karşılaşılabileceği kayıpların önlenmesi, çeşitli senaryolara göre oluşabilecek zararların ölçülmesi, belirsizliklerin önlenmesi, manevra gerektiren durumlarda hızlı karar alma imkanı sağlanması, gelir dalgalanmalarının azaltılması, yapılacak işlerdeki risklerin daha iyi değerlendirilerek sağlıklı karar alınması, karşılaşılabilecek sürprizlere hazırlıklı olunması, kaynakların daha etkili ve verimli*

⁷¹ Gürdoğan Yurtsever; “İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değer”Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2015 Cilt: 52 Sayı: 602,S.98-99

⁷² Timuçin, Yalçınkaya; “Risk Ve Belirsizlik Algılamasının İktisadi Davranışlara Yansımaları”, Muğla Üniversitesi İİBF. Tartışma Tebliğleri, No:2004/05, Muğla, 2004,S.9-10

*kullanılması gibi çok çeşitli faydaları nedeniyle tüm kurumlar için çok önemli bir yönetim aracıdır.”*⁷³ Risk ve getiri arasında işletme yönetimine uygun bir geçiş veya değişim yapabildiğini sağlayan bir süreç olup; Risk Yönetimi sürecinin unsurları,

- **Risk Tanımlanması** (Risklerin ve risk kaynaklarının tanımlanması),
- **Risk Analizi** (Risklerin büyüklüklerinin ve etkilerinin belirlenmesi),
- **Risk Yönetimi** (Saptanan etkilere uygun planlar hazırlanması ve riskleri azaltacak ya da taraflar arasında uygun biçimde paylaşımını sağlayacak düzenlemeler yapılması) ve
- **Risk Kontrolüdür.** (Oluşturulacak risk politikası çerçevesinde risklerin kontrol edilebilmesini sağlayacak teknikler ve stratejiler bütünüdür.)⁷⁴

Risk konusu her zaman muhasebe (ve iç denetim) için bir sorun olmasına bağlı olarak çok iyi saptanarak yönetilmelidir. Çünkü risk; bir şirketin, bir iş biriminin (bölüm/işlevsel alan) veya tek bir karar vericinin (işletme varlığının korunması ve güvenliği için) yıkıcı süreçlere karşı açıkça planlanmış veya dolaylı olarak öngörülen amaç ve beklentilerini açıkça belirleme olasılığıdır. Amaçlanan hedeflerden veya beklentilerden olası sapma negatifse “olumsuz” bir risk söz konusudur, pozitif sapmalar ise; “şans olarak kabul edilir.” bu nedenle şirket hedeflerine ulaşılmasından ve nedenlerinden kaynaklanan sapmalar, denetçilerin risk odaklı yıllık denetimdeki en önemli kaynağıdır. Buradaki risk odaklı denetim yaklaşımı “denetim prosedürlerinin türü, kapsamı, zamanı ve personel eşgüdümünün denetim riskinin bir değerlendirmesi ile belirlendiği” anlamına gelir.⁷⁵

Bununla beraber risk, öncelikle; nesnel olarak verilen olasılıklar (kumar oynama/riske girme) ve öznel olasılıklarda daha iyi ayırt edilebilmekte olup; ekonomik karar vermeğe tipik bir örnek oluşturmaktadır.⁷⁶ Risk yönetimi açısından riskler ise;

-finansal olmayan riskler ve

-finansal riskler

olarak iki ana grupta toplanmakta olup; muhasebe (ve finansman) açısından başlıca/genel risk türleri

-kredi riski,

-piyasa riski,

-likidite riski

⁷³ Gürdoğan Yurtsever; “İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değer”Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2015 Cilt: 52 Sayı: 602,S.98-99

⁷⁴ Ayşe, N. Yerli:” Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma”,Muhasebe ve Denetime BAKIŞ Dergisi, Yıl:7 Sayı:23 İstanbul 2007,S.:18-21

⁷⁵ <https://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Interne-Revision/Risikoorientierter-Pruefungsansatz-im-Personalbereich-.html>,29 .11.2019,

⁷⁶ <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/risiko-44896>,Erişim Tarihi 29.11.2019

-faiz oranı riski ve

-operasyonel risk

olarak beş grupta toplanmaktadır.⁷⁷

Risklerin bu şekilde sınıflandırılmasında zaman zaman operasyonel riske yer verilmemekte olup; bunun nedeni kanaatimizce operasyonel riskin “*Kredi veya piyasa riskleri altında sınıflandırılmayan diğer tüm risklerdir.*” ve “*Yetersiz ve başarısız içsel süreçlerden, personel ve sistemlerden ya da dışsal olaylardan kaynaklanan, doğrudan veya dolaylı zarar riskidir.*” biçiminde tanımlanmasıdır. Operasyonel riskler; *personel riski, teknolojik riskler, organizasyon riski, yasal riskler ve dış risklerden oluşmaktadır.*⁷⁸

Öte yandan muhasebe riskide bu sınıflandırmaya dahil edilmemektedir. Muhasebe riski; “*Bir firma bilançosunda yabancı para cinsinden varlık ve yükümlülüklerin, döviz kurlarındaki değişmeye bağlı olarak, ulusal para cinsinden değerlerinin muhasebe dönemleri içinde herhangi bir fiziki işlem olmaksızın değişme olasılığı*” biçiminde ifade edilmektedir.⁷⁹

Günümüzde çok hızlı değişen iş yaşamında belirsizlikler ve riskler artmış olup bu ortamda çalışan yöneticilerin doğru karara ulaşmada işleri oldukça zorlaşmıştır. Böyle bir ortamda şirket/işletme yöneticilerinin riskleri en aza indirecek, doğru kararları vermeleri ve işletmenin iyi bir mali yapıyla sürekliliğini sağlamaları gerekmekte olup buna bağlı olarak ta risk/risklerin yönetimi zorunludur. İşletmenin varlıklarını, yükümlülüklerini, işletmenin değerini en fazlaştıracak şekilde yönetilmesi risk yönetimi olup; bunun içinde varlık ve yükümlülüklerini doğru planlayıp yönetebilmelerinde firmanın mali yapı üzerinde periyodik ve trend analizi çerçevesinde etkin bir finansal analizleri yapılmalıdır. Çünkü başarılı bir risk yönetiminin oluşabilmesi; finansal verilerin, çözümlenmiş ve organize halde bir finansal analiz raporu içerisinde risk yönetimine sunulması gerekmektedir.⁸⁰

Modern yönetimlerde yöneticilerin riskleri yönetebilmesi ve en kısa sürede en doğru karar alabilmesi için doğru gerçek ve güvenilir bilgilere olan gereksinimleri BİT ile giderilmektedir

3.2.3. Muhasebe ve Belirsizlik

Muhasebe ve belirsizlik arasında çok yakın bir ilişki mevcut olup, bu ilişki şirketlerin ekonomik ve finansal yapılarının en önemli etkeni ve belirleyicisi olup, muhasebenin gelişimi belirsizlikle paralellik de göstermektedir. Muhasebenin ortaya çıkışından günümüze gelinceye dek, yaşananlar içinde belirsizlikle ilgili en önemli etken yazının geç bulunuşudur. Çünkü yazı olmayınca belgelendirme kayıt ve yapılamamış ve buna bağlı olarak da finansal tablolar

⁷⁷ Ayşe, N. Yerli:” Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma”,Muhasebe ve Denetime BAKIŞ Dergisi, Yıl:7 Sayı:23 İstanbul 2007,S.:18-21

⁷⁸ Yağız Okan,”Mutlaka Bilmeniz Ve Anlamanız Gereken Yaygın Finansal Risk Çeşitleri”, 26 Ağustos 2019, <https://konupara.com/yatirim/finansal-risk-cesitleri-17448/>,Erişim Tarihi:08.12.2019

⁷⁹ <https://www.kursunkalem.com/iktisat-terimi/muhasebe-riski/> Erişim Tarihi: 07.12.2019

⁸⁰ Hakan Eker; Finansal Analiz Ve Risk Yönetimi <http://danismend.com/kategori/altkategori/finansal-analiz-ve-risk-yonetimi/>Erişim Tarihi:10.12.2019

hazırlanamamıştır. Yazı bulununcaya dek kişiler ve kurumlar açısından öncelikle mal/stoklar ön planda olup envanter belirsizliğe karşı ilk muhasebe aracı olarak kullanılmaktaydı. Çünkü ekonominin ve çevresel koşulların sürekli değişimine bağlı olarak bu süreçte sürekli karmaşa yaşanmakta olup, sayılar bilinmediği için değer olarak ölçülemediği gibi miktar olarak ta hesaplanması olanaksızdı. Çünkü yazı bilinmiyordu.

Muhasebenin gelişiminde en önemli ikinci unsur ise; paranın bulunuşu olmuştu. Çünkü para ile birlikte miktar ve tutar hareketleri anlam kazanarak hesaplamalar yapılabilir olmuştu. Bunu defter tutma izlemiştir ve kayıt nizamı basit usulde defter ile gerçekleştirilmişti. Bugün defter tutma ya da belge ve kayıt nizamı birçok yasaya ve hükümlerine dayanmaktayken, ilk defte defter tutma yasalar ya da devletin zoruyla değil, tam aksine başlangıçta muhasebe kullanımıyla kendi yarar ve avantajları göz önünde bulunduran tüccarların icadı olmuştur. Çift taraflı kayıtlama, bitmiş bir ürün olarak gökten bir göktaş gibi aniden düşmemiş, iş yapma türü ve buna bağlı ödeme biçimlerine paralel olarak geliştirilmiş bir hizmettir ve aynı zamanda kapitalizmin ortaya çıkışı ve gelişiminin nedenidir.⁸¹

Günümüzden 500-600 yıl öncesi belgeler mevcut iken muhasebe temelli değildi ve kanıt özelliği taşımıyordu. Belirsizdi zira ulaşım ve iletişimde geç kalınmasına bağlı olarak bilgi ve belgeler iletilenmemişti. Muhasebe insanların ekonomik faaliyetlerini ve sonuçlarını bir ölçü biriminde sayabilmeleri, ifade edebilmelerinin yanı sıra yazabilmeleri ve iletebilmeleri zorunluydu. Tüccarların iyi niyetli olması, ciddi olması(basiretli iş adamı), kayıtlarının 3. kişilere karşı eksiksiz ve kusursuz olması, Mahkeme veya başka bir kamu kurumu ya da otoriteye karşı kanıt olabilmesi gecikmişti. Buna bağlı olarak da manipülasyonlar, çıkar ya da avantaj sağlamak ve yasa dışı kazanç sağlanması belirsizlikle beraber ön plana çıkmıştı. Çünkü çift taraflı kayıt sistemi aynen çift ayakla yürümek gibiydi, bir ayağın kullanılmaması ya da kullanılmaması muhasebede yasal olan kayıtların yasal defterlerde yasal olmayan kayıtların ise yasal olmayan defterlerde izlenmesine neden olduğu gibi, miktar hareketleri(mal ve hizmet), değer hareketleri (para ve fon) bu şekilde kayıtlanmaktaydı.

Muhasebe ekonomik faaliyetlerin ölçü birimiyle sayılabilmeleri sonucu ortaya çıkan yazılı kanıtla var olan ilke ve standartlarla belirginleşen muhasebe hukukuyla tesadüflere yer vermeyen insan aklının en önemli icatlarından biridir ve her gardiyan (tüccar) onu ekonomisine tanıtmalıdır.⁸²

3.2.3.1. Muhasebe ve Bildiklerimiz Hakkındaki Belirsizlik

Dil algımızın (anlayış/kavramlarımızın) en önemli anahtarıdır. Muhasebe ise; hem kavramsal olarak hem de uygulama alanı olarak özelleştirilmiş bir dildir. Günlük aktivitelerin (iş ve işlemlerin) çoğu muhasebe içinde ifade edilebilir. Örneğin her aktivitenin kaydedilmesi muhasebe eğitimi almış insanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlamakla beraber muhasebe sadece bu amaç için kullanılmamaktadır. Muhasebe esas olarak işletmelerdeki mali/finansal

⁸¹ Thomas Scheer „Buchführung,“Alla Veneziana“.500 Jahredoppeltebuchführungin Deutschland, München,2016 Grin Verlag, (Ebook),<https://www.grin.com/document/322749>

⁸² Thomas Scheer „Buchführung,“Alla Veneziana“.500 Jahredoppeltebuchführungin Deutschland, München,2016 Grin Verlag, (Ebook),<https://www.grin.com/document/322749>

nitelikteki olay ve durumların tanımlanması, kaydedilmesi ve ticari performansın hesaplanması için geliştirilmiş bir bilim dalı hatta sanat ve uygulamadır. Bu durumda; muhasebenin kendisini, kendi muhasebe terimleriyle tanımlaması ve farkına varması, ekonomik bir varlık oluşturması anlamındadır ve bu yönüyle muhasebe bir işletmenin finansal durumunun ve performansının niceliksel olarak algılanmasına olanak sağlar.

Çünkü bir şirketin kontrolünün ötesinde, işlemlerini büyük ölçüde etkileyebilecek birçok olay vardır. Belirsizlik dönemlerinde finansal kararlar almak çok daha zor olduğu için, birçok şirket sahibi sorun yaratmamak için karar vermekten kaçınır.⁸³ Bununla birlikte, belirsizlik döneminde doğru kararlar verebilen bir yönetici, durum kendini çözene kadar karar vermemeyi seçen rakipleri karşısında önemli bir avantaj sağlayabilir. Bu şekilde harekete geçmek, bir kararla ilişkili risklerin ve bu risklerin olasılığının kesin bir şekilde anlaşılmasını gerektirir.⁸⁴

Çevremizdeki dünya hakkında yeterince bilgi sahibi olamayışımız bir diğer ifade ile belirsizlik nedeniyle muhasebenin sözcüklerle ifade edilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda belirsizlik muhasebe ile ortadan kalkabileceği gibi, varlığını da sürdürebilir. Ama bir ekonomik varlığın muhasebe terimleriyle ifade edilmeye başlandığı andan itibaren o varlığın muhasebedeki gösterimi dışsal bir nesne olur. Zira belirsizlik, olayların sonuçları, büyüklüğü ve olasılığı hakkında yeterli bilginin bulunmadığı bir durum olup; belirsizlik derecesi yüksek olduğunda doğru kararlar vermek zordur.⁸⁵ **Bu ise; sayılara anlam kazandıran muhasebeyle olasıdır.**

Çünkü muhasebe bilgileri, insanların ticari ve finansal kararlar almasına yardımcı olur. Bu bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliğine duydukları güven, neredeyse işletmenin gerçek finansal sonuçları kadar önemlidir. Bu nedenle, bir işletmenin faaliyetlerinin gerçekliğini ve finansal durumunu doğru bir şekilde yakalayan ve bilgileri iyi niyetle bildiren bir sisteme sahip olmak önemli olduğu gibi, her biri işle ilgili farklı endişeleri olan pek çok muhasebe bilgisi kullanıcısı çıkar grubu vardır. Yöneticilerin, farklı iş kararlarının potansiyel sonuçlarını tahmin edebilmeleri gerekir. Çalışanlar, işletmenin finansal olarak istikrarlı bir şekilde faaliyet göstermeye devam edeceğini bilmek istemektedir. Yatırımcılar bir işletmenin kâr etmek için paralarını (geniş anlamda kaynaklarını) nasıl kullandığını bilmek isterler ve yatırım stratejilerini değerlendirmek için işi diğer işletmelerle karşılaştırabilmeleri gerekir. Tedarikçiler ve diğer alacaklılar, bir işletmenin finansal performansı ve işletmenin yeterli varlığa sahip olup olmadığı veya çok fazla kredi kullanıp kullanmadığı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Böylece belirsizlikler azalacaktır.⁸⁶

⁸³ <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/uncertainty/>, Erişim Tarihi 25.10.2019

⁸⁴ Steven Bragg: "Uncertainty", 29.07.2018 <https://www.accountingtools.com/articles/2017/5/14/uncertainty>, Erişim Tarihi 25.10.2019

⁸⁵ Steven Bragg: "Uncertainty", 29.07.2018 <https://www.accountingtools.com/articles/2017/5/14/uncertainty>, Erişim Tarihi 25.10.2019

⁸⁶ Laura Chapman, "Define Accounting Information", August 13, 2018, <https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html>, Erişim Tarihi: 08.10.2019

3.2.3.2. Muhasebe ve Çıkar Gruplarıyla İlgili Belirsizlik

Bir iletişim ortamı olarak muhasebe başkalarının neler yapabileceğine dair belirsizliği ortadan kaldırır. Çünkü daha öncede ifade edildiği üzere; belirsizlik basitçe, bir olayın gerçekleşmesinin kesin olması veya kesin olmaması anlamı taşırken, muhasebede belirsizlik, karar vermek ya da herhangi bir öneride bulunmak için bilgi eksikliğini ya da yetersizliği gidermekte, olası olumsuz sonuçları veya etkilerini önceden belirtir.⁸⁷

Bir kurum içindeki tarafların bilgi paylaşımının, rakipler karşısındaki stratejik belirsizliği azalttığı, genellikle yaygın kabul görmekte olan bir husus olup; iyi organize edilerek kurulmuş bir muhasebe sistemi, organizasyon içinde yer alan tüm taraflara bilgi sağlayarak belirsizliği ve olası çatışmaları azaltır.

Bu yönüyle belirsizlik, mali işler açısından (finans ve muhasebe için) derinden anlaşılması gereken bir kavram olup; işletme/şirket sahipleri ve yatırımcılar belirsizlik zamanlarında dahi güvenilir ve dürüst finansal tablolara erişmek isterler. Finansal Muhasebe Standartları Kurulundan olanlar da dahil olmak üzere genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri sayesinde, belirsizliği tespit etmek, kaydetmek ve gidermek için kullanılacak süreçler vardır. Muhasebe ilkelerinin tutarlı bir şekilde kullanılması, finansal kayıtların çeşitli dönemlerde karşılaştırılmasını mümkün kılar. Belirsizlik ile ilgili kesin olan tek şey, herhangi bir zamanda olabileceği kesinliğidir ve ne zaman olursa olsun hiçbir şirket etkilerini hissetmekten muaf değildir. Bu nedenle yapılacak en etkili şey buna hazırlıklı olmak ve bir avantaja dönüştürmektir.⁸⁸

Bu ise; işletme süreçlerinin muhasebe yönünü yansıtan **Muhasebe Bilgi Sistemi** aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Bir işletmede verilerin işlenmesine ait işler, işletme faaliyetleri ile ilgili verileri toplayan, verileri bilgiye dönüştüren ve hem iç hem de dış kullanıcılara bilgi sağlayan muhasebe bilgi sistemi tarafından yapılmakta olup; bu işlevi ile muhasebe, işletmenin yönetim bilgi sistemlerinin odağıdır. Gerçek ya da tüzel kişi herhangi bir organizasyonda etkin bir muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla,

- Geçerli tüm finansal işlemler tanımlanır ve kaydedilir,
- Doğru sınıflandırma ve finansal raporlama yapılabilmesi için, işlemler hakkında zamanında ve ayrıntılı bilgi sağlar,
- İşlemlerin finansal değeri doğru bir şekilde ölçülerek, etkileri finansal tablolarda ifade edilebilir,
- İşlemleri oluştukları dönemde doğru şekilde kaydeder.⁸⁹

⁸⁷ <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/uncertainty/>, Erişim Tarihi:09.10.2019

⁸⁸ <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/uncertainty/>, Erişim Tarihi 25.10.2019

⁸⁹ James A. Hall ,”Accounting Information Systems,Chapter II,Part 3, Seventh Edition,P.134,2011 USA

Böylece,

- ✓ Faaliyetler ve işlemler hakkındaki verileri toplanması ve kaydedilerek depolanması,
- ✓ Planlama, uygulama ve kontrol faaliyetleri için karar vermede kullanılmak üzere verilerin işlenerek bilgiye dönüştürülmesi,
- ✓ Organizasyonun varlıklarını korunması için yeterli kontrolleri yapılması

gerçekleştirilir. Bir diğer anlatımla; muhasebe bilgi sistemi, bir şirketteki tüm ticari faaliyetlerin tam olarak kaydedilmesini, (kuruluşun işlemlerini başlatmak, tanımlamak, analiz etmek, sınıflandırmak ve kaydetmek ve ilgili varlık ve yükümlülükleri hesaplamak için kullanılan kayıt ve yöntemleri) içermekte⁹⁰) olup; muhasebe, muhasebe sisteminin bir parçasıdır ve bir şirketteki tüm finansal iş ve işlemlerin kanıtlara dayalı olarak sayısal, eksiksiz ve yapılandırılmış bir kaydı ve şirketi sayılarla eşleştirmesine/açıklamasına bağlı olarak yönetim için çift yönlü en önemli bir bilgi kaynağıdır. Çünkü finansal nitelikteki olayların geçerli belgelere/kanıtlara dayalı olarak ticari defterlere aktarılarak mali tablolar aracılığıyla işletmenin bilgi alma ihtiyacı içindeki çıkar gruplarına sunmakta, dünü bugüne getirmektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin ürettiği bilginin kalitesi, yönetimin kuruluşun operasyonları ile ilgili eylemde bulunma ve karar alma yeteneğini ve güvenilir finansal tablolar hazırlamasını etkiler. Amaç kurumun tanımlanmış riskleriyle başa çıkmada uygun önlemlerin alınmasını sağlamak için gerekli politika ve prosedürleri

-bilgi teknolojisi (BT) kontrolleri ve

-fiziksel kontroller,

faaliyetleriyle bilgi sistemi tarafından işlenen tüm maddi işlemlerin geçerli ve yönetimin amaçlarına uygun olmasını sağlamaktır.⁹¹

Bunun yanı sıra çıkar gruplarının gerçek doğru güvenilir ve mukayese edilebilir bilgilere ulaşması işletmeye güveni yükseltmekte olup; işletmenin hakiki yüzünü görmeleri işletmeleri daha iyi anlamalarına olanak yaratmaktadır. Bu ise; işletmenin satışlarının artması(bağlı olarak karlılığın yükselmesi), yeni yatırımların yapılması, sektör payının artması ve rekabet gücünün gelişmesi ve büyüme demektir.

3.2.3.3. Belirsizliğin Giderilmesi

Belirsizliğin ortadan kaldırılmasının olanaksızlığı yani belirsizlikle birlikte yaşamak zorunda olmamız nedeniyle belirsizliğin olumsuz sonuçlarına öngörebilmek için belirsizliğe neden olan faktörlerin doğru tespit edilmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Özellikle kişisel ve

⁹⁰ James A. Hall ,”Accounting Information Systems,Chapter II,Part 3, Seventh Edition,P.134,2011 USA

⁹¹ James A. Hall ,”Accounting Information Systems,Ch apter II,Part 3, Seventh Edition,P.134-135,2011 USA

kurumsal nedenler kısmen dahi olsa kontrol edilebilir ancak sosyal ve doğal nedenlerin kontrole edilmeleri nerdeyse olanaksızdır.

Belirsizlik ilk bakışta kişiler, kurumlar ve devlet açısından kişisel ve örgütsel yeteneklerimiz veya kararlarımız, çevre, yaşam veya geleceği planlama yolunda kendimizi sorgulamada aynı olan şüphe olarak hızlı bir şekilde açıklanmaktadır. Ancak, durumun artık tamamen kontrol altında olmadığı, sonuçların doğru bir şekilde tahmin edilemediği ya da bizi etkileyen olayları etkileyemediği hissi doğduğunda kendimizi güvensiz hissederiz. Belirsizlik daima yabancılar tarafından anlaşılmasa dahi, algılanan tehlikeden korkulmakta ve insanla her şeyi anlaşılabilir ve somut hale getirme ihtiyacı ile çelişir. Güvensizlik, kararsızlık, belirsizlik, endişeler ve hatta şüphe ve endişeler genellikle güvensizliğin eş anlamlısı olarak kullanılmakla beraber, güvensiz hissetmek temelde fena değildir. Çünkü potansiyel tehlikeleri veya riskleri belirtmek için erken bir uyarı işlevidir. Ancak işletmeler gelişim ve değişimlere hazırlıklı değilse belirsizliğin erken uyarı işlevi ortadan kalkar. Ancak bu şekilde kalmaz çünkü belirsizlik birçok kişi için kalıcı bir durum haline gelir ki, bu büyük bir yükür.⁹²

3.4. Din ve Muhasebe Arasındaki İlişkiler

Muhasebeyi etkileyen bir önemli faktörde dinler olup; dinler ilk insan ile birlikte hem fertleri hem de toplumu etkilemiştir. Batılı toplumlar din sözcüğünü ifade etmek için, bağlamak, yeniden bağlamak anlamlarına gelen “**religare**” ya da bir şeyi görev edinmek, yeniden bir araya toplamak, yüksek sesle tekrar tekrar okumak, yeniden ele almak gibi anlamlar taşıyan “**relegere**” den türeyen tören, ayin ve yasaklar bütünü gibi anlamlara gelen “**religion**” kavramını kullanmaktadırlar. Türkçe sözlüklerde din sözcüğünün karşılığı olarak, ruh, can, soluk, nefes, dizgin gibi anlamlara gelen “**tin**” ya da “**tın**” kelimesinin geçtiği görülür. Arapçada ise, din kelimesi anlam bakımından yol, yargı, hüküm, ceza, itaat, ödül, yasa, adet, millet, tevhit, ödev, kendisiyle Allah’a ibadet edilen her şey anlamında kullanılmaktadır. Hinduizm’de desteklemek, beslemek ve bir arada tutmak anlamını taşıyan “**dharma**” sözcüğü din anlamında kullanılmaktadır. “**Din, terim olarak insanların anlayamadıkları, karşısında güçsüz kaldıkları doğa ve toplum olaylarını, tasarladıkları doğaüstü, gizemsel nitelikli güçlerle açıklamaya yönelmeleri olgusu ve bu nitelikteki tasarımların kurallar, kurumlar, törenler ve simgeler biçiminde örgütlenmesini sağlayan düzen**” olarak ifade edilmektedir.⁹³

Devlet ve kültürle birlikte tarihe yön veren üç ana itici kuvvetten biri olarak ele alınan din, kutsal unsurlara bağlı inanç ve pratiklerin tutarlı bir sistemi olarak kabul edilmektedir. Dini pratiğe döken insanların bir topluluk oluşturduğu ve din ile toplum arasında karşılıklı bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda toplumların kendi varlığını sürdürmek için kullandığı en temel işlevlerinden biri olan ekonomi de bu karşılıklı ilişkiden büyük ölçüde etkilenmektedir. Birey, aile ve unsurların sınırlı imkânlarla artan tüketim ihtiyaçlarını karşılamak yolundaki tutum ve davranışları ekonominin sosyal boyutunu ifade etmektedir. Ayrıca ekonomik ilişkilerin aktarım dili olan muhasebe de bu etkileşimin dışında değildir. Zira farklı dinî inançlara sahip insanların kendi aralarında bir grup oluşturması sebebiyle dinî emirler

⁹² <https://karrierebibel.de/unsicherheit/#Unsicherheit-wird-schnell-zum-ernsthaften-Problem>, Erişim Tarihi: 10.11.2019

⁹³ A. Faruk Sinanoğlu, Toplumsal Yapının Oluşumu: Bilim, Din Ve Toplum Arasındaki İlişkiler, İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 4, Sayı 2, S. 215, 2015

ile bu emirlere muhatap olan kitlelerin ekonomik hayatlarına olan yansımaların incelenmesinin önem arz eden konular olduğu ifade edilmektedir.⁹⁴

Bugün muhasebe üzerinde etkili olan dinler; öncelikle Musevilik, Hristiyanlık ve İslamiyet gibi semavi dinler ile artık önemi azalmış olmakla beraber, Hinduzim, Şamanizm, Budizm vb. olup,

-Devlet-Kilise,

-Siyaset-Din,

-Modernite-Din

-Laiklik ve Din

biçiminde ortaya çıkan ilişkiler hem muhasebeden etkilenmiş hem de muhasebeyi etkilemiştir. Çünkü bu ilişkileri; Dinsel anlayış-Dindarlık derecesi, sivil toplum yapısı ve sivil toplum örgütleri, sosyo-ekonomik yapı, kültürel ilişkiler, toplumsal hoşgörü ve işbirliği/uzlaşa, güvenlik ve aidiyet duyguları, eğitim ve öğretim belirlemekte olup kapsamı çok geniş olup; başka bir araştırma konusu olması nedeniyle çok kısaca değinilmiştir. Ancak bugün tüm dünyada hakim olan görüş, **“Devletin dini olmaz, bireylerin dini olur.”** biçiminde ifade edilerek, devleti dinden dinde devletten korumak (Kişilerin devleti devletin kişiler etkilememesi-yasalar karşısında herkesin eşit olduğu, devletin adaletle hükmetmesi) amaçlanmıştır. Ancak son din “İslam inancına göre, insanlar arası ilişkileri tanzim etmede en çok üzerinde durulan hiç şüphesiz “adalet” kavramıdır. Hakkı teslim etmek ve hakka hukuka riayet etmek demek olan adalet, insanların haklarına saygı göstermek, herkese layık olduğu ve hak ettiğinin karşılığını vermek gibi erdemleri içeren ahlaki, hukuki, felsefi, dinî ve aynı zamanda evrensel bir değerdir. Bu nedenle adalet, İslam medeniyetinde toplumsal hayatın esası ve mülkün/yönetim temeli sayılmıştır. Kur’an ve hadislerde, Allah’ın adaletle hükmettiği, adaleti emrettiği ve adaletle davranmak gerektiğine dair çok sayıda ilahî mesaj yer almaktadır.”⁹⁵

Bunun sonuçları özellikle devlet ve mükellef arasında vergi ilişkilerinde kendini göstermekte muhasebe ve burada anahtar olmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada muhasebe, değişik açılardan kısa ancak özlü bir değerlendirmesi yapılarak, özellikle ticari dil olma özelliği, belirsizlik, iletişim, bilgi, güven, para açısından irdelenmiş ve birçok farklılıkların söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu farklılıkların nedenlerinin, genellikle yazında değişik düşünce ve fikirlerden ortaya çıktığı görüşü en iddialısı olup; özellikle belirsizlik dönemlerinde kendini çok kuvvetli bir biçimde

⁹⁴ Sema Ülkü, “Dinlerin Muhasebe Dinlerin Muhasebe Bilimi Üzerindeki Etkileri, III. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı III, S.220-221

⁹⁵ Haydar Öztürk, “Devletin Dini Adalet Olmalıdır, Ama Nasıl?” 21 Mart 2012 <https://kuranihayat.com/devletin-dini-adalet-olmalıdır-ama-nasil/>, Erişim Tarihi: 31.10.2019

hissetirmiştir. Bugüne kadar muhasebe üzerine yapılan araştırma ve incelemelerde muhasebenin bir bilim sanat ve tatbikat olduğu, şirket/işletme içi ve dışı kullanıcılara ihtiyaç duydukları bilgileri hazırlanan mali tablolar/raporlarla sunulduğu geçmişin bugüne getirilerek yarına taşınabilmesi faaliyetlerini kapsadığı buna bağlı olarak ta; gerçek güvenilir doğru ve mukayese edilebilir bilgilerle donatılmış olması halinde anlam taşıdığı ön plana çıkmıştır.

Günümüzden 12.000-13.000 yıl öncesine kadar uzanan ve son yıllarda ortaya çıkan ve hızla artan suiistimaller ve hileli işlemler şirketlerin/işletmelerin geleceğinin en önemli belirleyicisinin muhasebe olduğunu ve kuramsal yapısının güçlendirilmesi ve diğer disiplinlerle işbirliğinin de yükseltilmesinin gerektiğine işaret etmektedir. Çünkü muhasebenin ürettiği veri ve bilgiler tüm şirketler/için faaliyet süreçlerinde yaşamsal kıymete haizdir ve karar vericileri bu veri ve bilgileri kullanarak şirketin geleceğiyle ilgili kararları almalarını kolaylaştırmasının yanı sıra alınan kararların gelecekteki olayları etkilemesine nedeniyle muhasebenin ürettiği bilgiler ekonomik değeri olan bilgilerdir. Ekonomik değeri olan bilgi/bilgiler karar vericilerin kıt kaynakları yerli yerinde kullanmasını ve servetin bireyler arasında adil biçimde dağıtılmasını sağladığı gibi, **Teşhis, Kaydetme, Sınıflandırma, Özetleme ve Raporlama** işlevleriyle sistematik bir biçimde depolamakta ve daha sonraki dönemlerde kullanılmak üzere şirket/işletme fonksiyonları arasında dağıtımına analiz ve yorumuna yardımcı olmaktadır.

Muhasebe bu işlevlerini gerçekleştirirken, finansman, muhasebe denetimi, istatistik, planlama gibi şirket/işletme fonksiyonları ile işbirliği içinde olup, işletmenin ticari dili olarak toplum içinde daha çok kültürel role sahiptir ve muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgileri kullan muhasebe ticaretin dili, muhasebe bilgi sistemi ise; işletmenin dili olarak olası karmaşa ve kaosları önlemektedir. Çünkü muhasebe aynı zamanda işletmenin iktisadi ve finansal penceresidir. Şöyle ki; muhasebenin raporlar vasıtasıyla sunduğu bilgiler dışarıdan işletmenin iktisadi ve finansal yapısının görünmesini sağlarken içeriden dışarıdaki yatırımcılar, hissedarlar kredi kurumları ve devletin işletmeye bakışlarını öğrenmektedir.

Muhasebe tarihi boyunca, muhasebe ve muhasebe mesleğinin gelişimine meslek kuruluşları büyük katkılar sağlamış olup; belirsizliğin azaltılmasında rol oynamıştır. Bu hususta lider ve öncül ülke ABD. olması nedeniyle bu ülkede ki gelişmeler tüm dünyaya yön vermiştir. Bu hususla ilgili olarak; ABD’nde ortaya çıkan en önemli faaliyetler şunlardır:

-1882 yılında kurulan, New York Muhasebeciler Enstitüsü (IABNY) 1886'da, Hesap Enstitüsü oldu. Yaklaşık yirmi yıl boyunca muhasebe eğitimi aktif olarak teşvik edilmiştir.

-1897 yılında CPA devlet derneği New York'ta kuruldu.

-1901 yılında Massachusetts Anonim Mali Müşavirleri IPA çalışmaları yamaya başladı.

-1904 yılında İlk Muhasebeciler Kongresi St. Louis'te yapıldı.

-1905 yılında Amerikan Kamu Muhasebecileri Dernekleri federasyonu ile Amerikan Kamu Muhasebecileri Birliği birleşti.

-1906 yılında AAPA. üyeleri için bir etik standartlar komitesi oluşturdu.

-1913 yılında Federal Rezerve Bankacılık sistemi kuruldu.

-1916 yılında AAPA Amerikan Muhasebeciler Enstitüsü AIA olarak değiştirdi.

-1921'de Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Derneği (ASCPA) kuruldu ve kamu muhasebe alanındaki liderlik için AIA'ya rakip oldu. Rekabet 1937 yılına kadar devam etti, ASCPA AIA ile birleşti. 1957'de, AIA Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Enstitüsü (AICPA) oldu.⁹⁶

Bunları diğer gelişmeler izledi. Doğal olarak dünyada ki gelişmelerde ABD genellikle öncülük etmekle beraber, diğer ülkelerde de bu gelişmelerle paralel olmakla birlikte bazen öne çıkarak bazen peşinden gelerek yeni anlayış ve uygulamalar ortaya çıkmıştır.

Günümüzde, muhasebeci, muhasebe firması ve 21.YY.'ın muhasebe mesleği, daha önceki dönemlere nazaran oldukça farklı olup; işletme faaliyetlerine ait işlemleri/kayıtları geniş ciltli defterlere manuel olarak kaydetmesinin aksine, bir muhasebeci artık bir işletmenin tüm yönleriyle ilgili bilgilerden sorumludur ve bu bilgiyi işlemek için en son teknolojiye bağlıdır. Küçük yerel firmaların aksine, muhasebe şirketleri şimdi bildirilen milyarlarca dolar gelirli büyük uluslararası kuruluşlar olabilir. Geleneksel denetim/vekalet bilgilerinin yanı sıra, muhasebe firmaları müşterilerine vergi hizmetleri, finansal planlama, sistem analizi, danışmanlık ve yasal hizmetler sunmaktadır. Bugün 21.YY.'ın başında, muhasebe mesleği yeni ortaya çıkıyordu.⁹⁷Çünkü Luca Pacioli'den bu yana büyük gelişmeler kaydeden muhasebe şimdi de Muhasebe 4.0 ile dijitalleşmeye geçerek hız, zaman ve maliyet tasarrufu sağlayarak şirketleri/işletmeleri kırtasiyecilik ve bürokrasiden kurtarmıştır.

Öte yandan belirsizlik altında işletmelerin/şirketlerin ekseriyeti finansal kararları alırken zorlanmakta ve tereddütler yaşamakta, hatta sorunlar yaşamamak için finansal karar almaktan kaçınmaktadır. Çünkü risk, belirsizlik ile beraber var olduğu için riski de dikkate almak zorunludur. Belirsizlik ve risk birbiri ile karıştırılan iki kavram olup; aslında farklıdır. Risk uygun ve doğru önlemler ile kolayca yönetilebilirken belirsizlik gelecekteki olayların bilinmemesi nedeniyle öngörülememektedir. Yani risk kişi/kurumun kendisini koruması mümkün olan ve ölçülebilen bir olay iken, belirsizlik böyle bir şeye olanak vermez. Belirsizlik döneminde riskin alınması veya alınmaması kurum/kişilerin sorumluluğunda olan bir süreçtir. Belirsizlikte bilinmeyen sonuçlar yaşanırken, riskte önceden bilinen sonuçlarla karşılaşılması nedeniyle kazanç ya da yitinciler söz konusudur. Burada en önemli şey belirsizliğin herhangi bir zaman ya da dönemde olabileceğinin bilinmesi olup; işletme/şirketin belirsizlikten etkilenmemenin olanaksız olduğu bilincidir. Bu bilinçle hareket edildiğinde hazırlıklı olmak ve belirsizliği yararlı hale dönüştürmek olasıdır. Bu ise;

- Geleceği doğru öngörmek ve gereken önlemleri zamanında almak,
- Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanımına önem vermek, dijitalleşmeye geçişi sağlamak,

⁹⁶ James R. Martin, "200 Years of Accounting History Dates and Events" https://maaw.info/Accounting_HistoryDatesAndEvents.htm, Erişim Tarihi 31.10.2019

⁹⁷ <https://www.encyclopedia.com/finance/finance-and-accounting-magazines/accounting-historical-perspectives,06> .09.2019

- Zamanında ve tüm gereksinimlere karşılayan raporlar hazırlamak, raporlamada verimliliği sağlamak,
- Doğrudan bilgilere ulaşılması ve kullanılmasını hızlandırmak
- Kredibilite ve likiditenin daima yüksek tutulması ve öz varlığın korunması ve
- İşletmenin faaliyetlerine uygun organizasyon yapısı ile uyumlu muhasebe bilgi sisteminin kurulması

gerekir. Bununla beraber, işletmelerin gelişim ve değişimler sürekli hazırlıklı olması değişim ve belirsizlik yönetimlerine önem vererek hızla uygulaması, şirket yöneticilerinin belirsizlikten hazırlıklı olmak koşuluyla bir fırsat olarak yararlanabilecekleri ve doğru kararlar alma konusunda öz güven sahibi olmaları ile, muhasebeden beklenenler gerçekleşecek ve belirsizlik(ve risk) etkileri en aza indirilecektir.

KAYNAKLAR

()Bu makalede incelenen “Belirsiz Dünyada Muhasebe” konusu The Japanese Style of Business Accounting”(Autor:Hidetoshi Yamaji-Editor and Shyam Sunder-Editor) Dezember 30 1999 adlı eserin değişik makalelerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.*

“Difference between Accounting and Auditing”, <http://www.differencebetween.net/business/difference-between-accounting-andauditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

“Muhasebe Nedir”<http://www.muhasabedersleri.com/muhasebe-nedir.html>,Erişim Tarihi: 10/09/ 2017

2016 Grin Verlag, (Ebook),<https://www.Grin.Com/Document/322749>

A. Faruk Sinanoğlu, Toplumsal Yapının Oluşumu: Bilim, Din Ve Toplum Arasındaki İlişkiler, İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 4, Sayı 2, 2015,

A. Oguz Koban;” Risk ve belirsizlik farklı kavramlar mı?” <https://www.linkedin.com/pulse/risklerimizi-y%C3%B6netebiliyor-muyuz-oguz-koban-mba-cpa-> Erişim Tarihi: 08.12.2019

A. Yasemin Yalta “Para Teorisi ve Politikası Ders Notları” 2011,

Abdurrahim Emhan;” Risk Yönetim Süreci Ve Risk Yönetmekte Kullanılan Teknikler “Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, 2009

Accounting vs Auditing – Top 11 Differences You Must Know!, <https://www.wallstreetmojo.com/accounting-vs-auditing/> Erişim Tarihi:08.10.2019

Ahmet Vecdi Can , “Muhasebe Ekonomik Terörün Bir Aracı Olabilir Mi”? Akademik Bakış Dergisi, Sayı 19, Ocak – Şubat – Mart – 2010,

Aksan Doğan, Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim, S.13 Ankara, 1999,

Aysel Güney, “Muhasebe Mesleğinde Etik İlgili Düzenlemelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri “Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal Of Research In Education And Teaching ,Şubat 2016 Cilt:5 Sayı:1 Makale No: 09,

Ayşe, N. Yerli:” Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma”,Muhasebe ve Denetime BAKIŞ Dergisi, Yıl:7 Sayı:23 İstanbul 2007,

Bahadır Sahin ,“Toplumsal Olayların Kamu Politikaları Üzerindeki Etkisi”, Elif Yayınevi Ocak 2014

Berna Demir; “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, Ekim-2010,

Bilge Erçetin; “Klasik Yönetim Ve Organizasyon Teorisi-2”,<https://slideplayer.biz.tr/slide/9149535/>,Erişim Tarihi: 04/10/2019

Cemal Elitaş-Oğuzhan Aydemir-Bilge Leyli Elitaş “Muhasebe Açısından Kamu Güvenç: Türk Ceza Kanunu’nun İncelenmesi”, Mali Çözüm, Çözüm Sayı: 93 -2009,

Coşkun Can Aktan; “Organizasyonlarda Değişim Yönetimi: Değişim Mühendisliği”, Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2011 Issn: 1309 -8039 (Online)

Dietmar Wahrs-Jan Schaefer-Kunz,“Einführung in die Betriebswirtschaftlehre”,7. Auflage, Juli 2015, Schaefer-Poeschel Verlag, Stuttgart/Germany,

Ege Cansen: ”Oyunun Kuralı”, Sözcü Gazetesi 18 Haziran 2017,

Gail Sessoms:” Accounting Definition of Uncertainty” <https://smallbusiness.chron.com/benefits-accounting-principles-69117.html>,Erişim Tarihi 05.10.2019

Gert Pickel ”Die Beziehungen zwischen Kirche und Staat und ihre Wirkung auf die Religiosität der Menschen–einige religionssoziologische Anmerkungen,

Geschichte der doppelten Buchhaltung;copyright buchen.ch,Update:01.09.2011, <http://www.weiterbildung-buchhaltung.de/buchfuehrung/geschichte.php>,Erişim Tarihi: 01.01.2017

Gürdoğan Yurtsever; “İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değer”Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2015 Cilt: 52 Sayı: 602,

Hakan Eker; Finansal Analiz Ve Risk Yönetimi <http://danismend.com/kategori/altkategori/finansal-analiz-ve-risk-yonetimi/>Erişim Tarihi:10.12.2019

Haydar Öztürk,“Devletin Dini Adalet Olmalıdır, Ama Nasıl?”21 Mart 2012,<https://kurani-hayat.com/devletin-dini-adalet-olmalidir-ama-nasil/>,Erişim Tarihi:31.10.2019

http://web.karabuk.edu.tr/muratyildirim/H1_ISL107.pdf,SlaytNo.10, ErişimTarihi:15.09.2017

<http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/rechnungswesen.html>, Erişim Tarihi:24.10.2017

<http://www.fachwirt-weiterbildung.de/aufgaben-rechnungswesen.php>,<http://www.salathe-treuhand.com/taetigkeit/rechnungswesen.html> Erişim Tarihi:16.11.2017

<http://www.muhasabedersleri.com/genel-muhasabe-2/muhasabe-tanimi.html>, Erişim Tarihi: 25.10.2017

<http://www.rechnungswesen-verstehen.de/grundlagen-rechnungswesen/grundlagen-rechnungswesen.php>, Erişim Tarihi:25.10.2017

http://www.t-online.de/finanzen/geldanlage/id_68654128/buchhalter-das-sind-seine-aufgaben.html, Erişim Tarihi: 26.10.201

<https://arge.com/makale/belirsizligin-yonetimi/>,Erişim Tarihi:09.12.2019

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/uncertainty/>, Erişim Tarihi: 09.10.2019

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/uncertainty/>, Erişim Tarihi 25.10.2019

<https://dejure.org/gesetze/AO/140.html>, Erişim Tarihi: 24.10.2017

<https://dejure.org/gesetze/HGB/238.html>,Erişim Tarihi: 24.10.2017

https://en.wikipedia.org/wiki/J._L._Austin, Erişim Tarihi: 18.10.2018

https://en.wikipedia.org/wiki/Principle_of_charity, Erişim Tarihi:07.07.2018

<https://handelsgesetzbuch.net/paragraph-140>, Erişim Tarihi: 24.10.2017

<https://karrierebibel.de/unsicherheit/#Unsicherheit-wird-schnell-zum-ernsthaften-Problem>, Erişim Tarihi 05.10.2019

<https://karrierebibel.de/unsicherheit/#Unsicherheit-wird-schnell-zum-ernsthaften-Problem>, Erişim Tarihi: 10.11.2019

<https://karrierebibel.de/vertrauen/>, Erişim Tarihi:10.08.2018

<https://keydifferences.com/difference-between-accounting-and-auditing.html>, Erişim Tarihi: 08. 10. 2019

- https://pt.theol.uni-leipzig.de/fileadmin/pt.theol.uni-leipzig.de/uploads/dokumente/Pickel_theo_tagekista.pdf, Erişim Tarihi:15.10.2019
- <https://smallbusiness.chron.com/auditing-accounting-11772.html>, Erişim Tarihi:08.10.2019
- <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.10.2019
- <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/risiko-44896>, Erişim Tarihi 29.11.2019
- <https://www.absolventa.de/jobs/channel/finance/thema/rechnungswesen-aufgaben>, Erişim Tarihi: 26.10.2017
- <https://www.accountingedu.org/accounting-vs-auditing.html>,Erişim Tarihi:08.10.2019
- <https://www.controllingportal.de/Fachinfo/Grundlagen/Fehlendes-Controlling-und-unzureichendes-Rechnungswesen-Typische-Risiken-von-KMU.html>,erişim Tarihi 29.11.2019
- <https://www.encyclopedia.com/finance/finance-and-accounting-magazines/accounting-historical-perspectives>, Erişim Tarihi: 06.09.2019
- <https://www.google.com.tr/search?biw=1280&bih=617&q=muhasebe+işletmenin+sinir+sistemidir.H.Fayol&oq=muhasebe+işletmenin+sinir+sistemidir.H.Fayol&Slayt> No.:13 Erişim Tarihi: 20.09.2017
- <https://www.investopedia.com/articles/professionals/120415/career-advice-accounting-vs-auditing.asp>, Erişim Tarihi: 08.10.2019
- <https://www.kursunkalem.com/iktisat-terimi/muhasebe-riski/> Erişim Tarihi: 07.12.2019
- <https://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Interne-Revision/Risikoorientierter-Pruefungsansatz-im-Personal bereich-.html>, Erişim Tarihi: 29.11.2019,
- https://www.researchgate.net/publication/30015980_Donald_Davidson's_principle_of_charity, Erişim Tarihi:07.07.2018
- <https://www.wallstreetmojo.com/forensic-accounting/> Erişim Tarihi:08.10.2019
- James A. Hall,”Accounting Information Systems, Chapter II, Part 3, Seventh Edition,2011 USA,
- James R. Martin,“200 Years of Accounting History Dates and Events“,<https://maaw.info/AccountingHistoryDatesAndEvents.htm>,Erişim Tarihi 31.10.2019
- Laura Chapman,” Define Accounting Information”,August 13, 2018, <https://bizfluent.com/facts-7952572-define-accounting-information.html>, Erişim Tarihi: 08.10.2019
- M.Mustafa KISAKÜREK-Ahmet PEKCAN,” Muhasebenin Ürettiği Bilgiye Farklı Açılardan Bakışlar “, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 2005,

- Malik Yılmaz, ” Enformasyon Ve Bilgi Kavramları Bağlamında Enformasyon Yönetimi Ve Bilgi Yönetimi” Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 49, 1 (2009),
- Nezahat Güçlü-Kseanela Sotirofski,” Bilgi Yönetimi,” Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Güz 2006, Cilt 4, Sayı 4,
- Revitalization Partners;TheDifference Between Finance And Accounting”,Posted On February 2, 2017 <https://Www.Vcfo.Com/Blog/The-Difference-Between-Finance-And-Accounting/> Erişim Tarihi:18.10.2019
- RoseTurner,Improving Finance and Accounting Technology Systems,Posted On August 7,2019, Erişim Tarihi:19.10.2019
- Sait Y. Kaygusuz; ”Genel Muhasebe -I” Ünite 1 S.:3-4, 7. Baskı Eskişehir, Haziran 2017, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:2654,
- Sema Ülkü,”Dinlerin Muhasebe Dinlerin Muhasebe Bilimi Üzerindeki Etkileri, III. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı III,
- Steven Bragg: “Uncertainty”, 29.07.2018 <https://www.accountingtools.com/articles/2017/5/14/uncertainty>, Erişim Tarihi: 25.10.2019
- TDK Sözlüğü,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59bbe93938e8d4.53457109, Erişim Tarihi:15.09.2017
- Tekin Akgeyik;” “Değişim Yönetimi: İnsan Kaynakları Yönetiminin Yeni Görev Alanı” İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 40. Seri / Yıl 2001,
- The Difference Between Finance And Accounting, 2018.09.11, <https://www.globalbankingandfinance.com/the-difference-between-finance-and-accounting/>, Erişim Tarihi 25.10.2019
- Thomas Scheer ,Buchführung,”Alla Veneziana“.500Jahredoppeltebuchführungin Deutschland, München,
- Timuçin, Yalçınkaya; “Risk Ve Belirsizlik Algılamasının İktisadi Davranışlara Yansımaları”, Muğla Üniversitesi İİBF. Tartışma Tebliğleri, No:2004/05, Muğla, 2004,
- Yağız Okan,”Mutlaka Bilmeniz Ve Anlamanız Gereken Yaygın Finansal Risk Çeşitleri”,26 Ağustos 2019, <https://konupara.com/yatirim/finansal-risk-cesitleri-17448/>, Erişim Tarihi: 08.12.2019